

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול
סיכום שנת העבודה 2007

דו"ח מס' 19
2007

אדר א' תשס"ח
פברואר 2008

עריכה: איריס יוגב
עיצוב והפקה:

תוכן העניינים

5	פתח דבר
7	סקירה כללית
9	נשיא המדינה
10	אגודת ידידי הרשות בישראל
10	אגודת ידידי הרשות בארה"ב (IADAF)
11	ועדת הכנסת למאבק בנגע הסמים
12	מועצת הרשות
12	ועדות המועצה
12	הוועדה לטיפול ושיקום
13	ועדת מניעה-קהילה
13	ועדת מחקר
13	הוועדה לפיתוח קשרי חוץ ושת"פ בינלאומי
13	ועדת כספים, תקציב ותרומות
13	ועדת תמיכות
14	מינהלת הרשות
14	הוועדה לבחינת חומרים פסיכואקטיביים
15	תקציב הרשות
16	מניעה
18	דוברות והסברה
23	טיפול ושיקום
23	טיפול בבני נוער וצעירים
25	טיפול במבוגרים
27	שיקום
27	מזעור הנזק
28	פרויקטים מיוחדים
28	פיתוח טכנולוגיות
29	תחום קהילה
36	אכיפת החוק
44	פיתוח משאבי אנוש
49	מחקר
54	מרכז הדרכה ומידע ע"ש קרי לידס
60	פיתוח קשרי חוץ וגיוס משאבים

פתח דבר

שנת העבודה 2007 התאפיינה בהעצמת פרויקטים קיימים, ובפיתוח תוכניות ייחודיות וחדשניות בכל תחומי פעילותה של הרשות.

האצנו את הטיפול באוכלוסיית חבר העמים הן בתחום העברת המסרים והן בתחום פיתוח תוכניות מניעה וטיפול, התואמות את התרבות ודרך התנהלותה של האוכלוסייה.

מתחם לוינסקי פתח שערו לפרויקט החלפת מזרקים ובמקביל להוצאת מכורים קשים לתהליכי גמילה, מתבצע הליך החלפת המזרקים על מנת למנוע העברת מחלות זיהומיות.

תוכנית אופ"י הוטמעה במסגרת מערכת החינוך. הוכשרו צוותים רבים של אנשי הוראה למתן מענה ראשוני עת ידרשו לכך.

הוכשרו מרצי מכללות וצוותים רפואיים להכרה וזיהוי של משתמשים בסמים.

לקחנו חלק פעיל במסגרת כנס בין לאומי שדן בקשר שבין **סמים לטרור**.

הסתיימה בניית דגם **מרכז המבקרים** אותו מתעתדת הרשות להקים ברמת אפעל.

שודרגה מערכת הבקרה של עבודת מתאמי הרשות תוך בחינה מחדש של כל מערך המחשוב.

קמפיין המושתת על המוטיב החיובי הושק בהצלחה יתרה במהלך שבוע הסמים וזכה לתהודה חיובית ביותר בקרב בני הנוער והבוגרים.

כ – 60,000 בני נוער וחיילים לקחו חלק במיזם מכורים לחיים.

תוכנית הרשות להתמודדות עם סוגיית האלכוהול הוצגה במסגרת ארגון הבריאות העולמי ואומצה פה אחד על ידי כל החברות בו.

משלחות מקצועיות **מהרשות הפלשתינאית ומירדן** ביקרו בארץ – ואנו שלחנו חלק ממתאמי הרשות להציג את פרויקט הקהילה בירדן.

הקהילה הטיפולית לנשים בחיפה – הורחבה וקולטת נשים נוספות לשם מתן חיים חדשים.

נבנתה תוכנית אכיפה מורכבת וייחודית יחד עם נציגי משטרת ישראל שבימים אלו מקבלת את אישור המפכ"ל ותהווה נר לרגלי העושים במלאכת קודש זו.

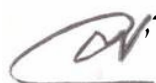
מרכז המידע וההדרכה עסק בחבירה לאוכלוסיות נוספות והגדיל את כמות ההכשרות שבוצעו בו.

כ – 60 מחקרים – יישומיים, במדעי הטבע והרפואה כמו גם בתחומי המידע והטיפול בוצעו בשנה זו.

בית הנשיא פתח שערו לאירוע שבמסגרתו צוינו סירות ההורים ברחבי הארץ.

ובנימה אישית – עת אסיים תפקידי לאחר כ – 6 שנים מורכבות ומרתקות – מבקש להודות לך אישית על התמיכה, רעות ואמונה בדרך בה צעדנו יחד להיותנו חברה טובה ומוסרית יותר !!!

תודה לאנשי הרשות, עמיתינו לדרך במשרדי הממשלה, למשרד ראש הממשלה – השר הממונה – יחד עשינו יחד יעשה – בהצלחה!!!

שלך,

חיים מסינג
המנהל הכללי

סקירה כללית

מבוא

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול הינה תאגיד סטטוטורי אשר הוקם מכח "חוק הרשות הלאומית למלחמה בסמים, התשמ"ח – 1988". השר הממונה על ביצוע החוק הינו ראש הממשלה.

הרשות הינה הגוף המרכזי במדינה המוביל את המאבק בסמים, קובע מדיניות לאומית ומתאם את ביצועה על-ידי משרדי הממשלה השונים. תחומי הפעילות העיקריים של הרשות הינם: הסברה, חינוך ומניעה, טיפול ושיקום, מחקר, מידע, פיתוח כח-אדם מקצועי ומיומן, אכיפה, פעילות בקהילה, פיתוח קשרי חוץ וקידום החקיקה.

בבחינה שערכנו לפני מספר שנים אותרו ארבעה תחומי פעילות יחודיים לרשות. תחומים אלו מבוצעים על-ידי הרשות באורח בלעדי: הסברה, מחקר, פעילות בקהילה ופיתוח משאבי אנוש.

בעקבות החלטת ממשלת ישראל אשר התקבלה בחודש יוני 2005 תחומי אחריותה של הרשות הורחבו ונוספה אליהם גם האחריות לטיפול מערכתי בסוגיית השימוש לרעה באלכוהול. יישום ההחלטה כרוך בתיקוני חקיקה ובהקצאת המשאבים הנחוצים לביצועה.

יעדי הרשות לשנת 2007

- קידום החקיקה בנושאי סמים ואלכוהול.
- פיתוח והפעלה של תוכניות מניעה סלקטיביות למגוון קהלי יעד.
- הקמה, שיווק והפעלה של מערך הסברה נייד.
- הרחבת פעילות ההסברה לקהלי יעד בדיוור ישיר ובאמצעים מיוחדים, לרבות מידע אינטראקטיבי באינטרנט.
- פיתוח מסלולי טיפול בתחלואה כפולה.
- פיתוח מערך שיקום תעסוקתי למכורים לסמים.
- סיוע בהפעלת אמצעים לחסימת הגבול הדרומי בפני החדרת סמים.
- הפעלת מערך לבדיקת סמים ואלכוהול בנהגים בשיתוף עם משטרת ישראל.
- הטמעת תוכניות מניעה בנושא אלכוהול וחומרים נדיפים לקהלי יעד שונים.
- פיתוח והטמעה של תוכנית בצה"ל לאוכלוסיות השונות: "הבחירה בחיים", "לקראת שחרור".
- ביצוע מחקרים בתחומי הידע, הערכה ואפיון הצרכים של מגזר העולים.
- עריכת מחקר אורך על הכשרות למכורים נקיים.
- הקמה, שיווק והפעלה של מרכז מידע והדרכה לאומי.
- פיתוח וביצוע הכשרות לצוותים מקצועיים בדגש על הכשרות לצוותים חינוכיים ורפואיים.
- בחינת תפעול הבית הישראלי בארמבול (הודו).

- עיבוי ושדרוג הקשר עם ארגון FECS ואגודת יאדא"ף.

בהתאם ליעדים ולתוכנית עבודה מתומחרת, עיקרי הפעילות בשנת 2007 כללו:

- בתחום החקיקה, מספר הצעות חוק הגיעו לדיון בכנסת:
 - הצעת חוק לתיקון סעיף 10 בפקודת הסמים המסוכנים – "חוק הבנגים";
 - הצעת חוק בדבר קביעת עונשי מינימום לסוחרי סמים;
 - הצעת חוק בדבר הכללה מהירה של חומרים מסוכנים בפקודת הסמים;
 - הצעת חוק בדבר הגדרת נגזרות כימיות של משפחות סמים מסוכנים;

עדיין בטיפול – מתן תוקף חוקי לבדיקות סמים בנוזלי הפה (רוק).

כמו כן, יצאה פנייה של מנכ"ל הרשות ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה לבחון את האפשרות לכתיבה מחדש של חוק הסמים הישראלי אשר יחליף את פקודת הסמים המנדטורית. פנייה זו נענתה בעקרון בחיוב והועברה להמשך טיפול במחלקה לייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.
- בתחום פיתוח תוכניות מניעה:
 - פותחה תוכנית התערבות לבני נוער והורים עולים מאתיופיה ומחבר המדינות.
 - פותחה תוכנית חדשה תחת שם המותג "כן לספורט לא לסמים". התוכנית מיועדת לגילאי 14-18.
 - פותחה תוכנית חדשה בשם "דרך הספורט". התוכנית פותחה בשיתוף עם קרן רש"י והיא מיועדת לילדים הצעירים יותר, בגילאי 9-13.
 - הופקה תוכנית חדשה בנושא נדיפים.
- הושק מערך הסברה נייד שכולל בתוכו את פרויקט "אלטרנטיב", ניידת הסברה, ומארז נייד של תוכנית "מכורים לחיים" – כל אלה פועלים תחת שם המותג "גלגל הצלה".
- בשבוע הסמים הלאומי שהתקיים בחודש דצמבר, הרשות יצאה עם מסע הסברה יחודי המיועד בעיקר לבני הנוער תחת הסיסמא: "אני היי בנטורל, לא עושה סמים בכלל", ייחודו של הקמפיין בכך שהוא מעביר מסר חיובי במקום להשתמש בתכנים המבוססים על איום או הפחדה.
- בתחום טיפול ושיקום:
 - פועלות 4 יחידות לתחלואה כפולה: בבי"ח מזרע; בבי"ח אברבנאל; בבי"ח לב השרון ומסגרת לתחלואה כפולה לבני נוער בבי"ח גהה.
 - מבוצעים פרויקטים עירוניים לשיקום בישובים דימונה, בת-ים, ראשון-לציון, חיפה, אשקלון ובאר-שבע.
 - מרכז "הצעד הראשון" במתחם לוינסקי שבאזור התחנה המרכזית הישנה בתל-אביב המשיך לפעול מול אוכלוסיית המכורים וחסרי הבית במתחם. המרכז מציע לאוכלוסייה זו מענה טיפולי ראשוני, פרויקט החלפת מזרקים, פרויקט "שני נשי" – לנשים בלבד.
- ניידת "אלכוסס" לבדיקת שימוש בסמים ובאלכוהול בקרב נהגים הושקה בתחילת השנה ומופעלת על-ידי אגף התנועה במשטרת ישראל בהצלחה רבה.

- בתחום הקהילה פותח והוטמע מודל עבודה מול אוכלוסיית יוצאי חבר המדינות. הוכשרו 16 רכזי מניעה יחודיים לאוכלוסיה זו אשר נקלטו בישובים עתירי עולים.
- תוכניות מניעה בנושא אלכוהול וחומרים נדיפים בוצעו במספר רב של ישובים.
- סדנאות לחיילים לקראת שחרור מתבצעות באורח שוטף.
- בוצע מחקר על עולי חבר המדינות אשר הצביע על הקשר בין תחושת הניתוק לבין שימוש בסמים, אלכוהול וגילויי אלימות.
- הסתיים מחקר על בוגרי ההכשרות למכורים נקיים.
- מרכז המידע וההכשרה הארצי ע"ש קרי לידס שנחנך בראשית השנה, לקח על עצמו את האחריות להפעלת אתר האינטרנט של הרשות. האתר שודרג ונוספו לו פורומים לאנשי מקצוע ולציבור הרחב. במהלך השנה בוצעו במרכז מגוון הכשרות.
- לקו החם אשר פועל תחת המטרייה של מרכז המידע וההכשרה הארצי ע"ש קרי לידס, נוסף השנה קו חם בשפה הרוסית.
- בתחום פיתוח משאבי אנוש ראינו השנה פריצת דרך בנושא הכשרת רופאי משפחה, רופאי ילדים וצוותי חדר מיון. כמו כן גובשה לראשונה תוכנית הכשרה למרצים במכללות להכשרת עובדי הוראה בנושא מניעת השימוש בסמים ובאלכוהול.
- הבית הישראלי בהודו פעל בהצלחה עד חודש אפריל. בהמשך השנה, לאור בעייה שתהעוררה בקבלת אשרות שהייה בהודו, הבית הופעל על-ידי מתנדבים עד לסגירתו בחודש ינואר 2008.
- נחתם הסכם הבנות עם ארגון FECS בארה"ב.
- בתחום המחשוב, נלקח יועץ חיצוני שבדק את תפקוד יחידת המחשוב ברשות וערך סקר צרכים בקרב ההנהלה, עובדי הרשות והמתאמים. בעקבות המלצות היועץ בוצע ארגון מחדש של יחידת המחשוב ברשות והוחלט על הסבת המערכות הקיימות לטכנולוגיה מתקדמת יותר בסביבת עבודה של מייקרוסופט.
- יעדי הרשות ותוכנית העבודה לשנת 2008 נגזרים ממסד הנתונים ומהצרכים העולים מהשטח. התוכנית מתואמת עם משרדי הממשלה הרלוונטיים, הרשויות המקומיות, ארגונים ועמותות הפועלים בתחומי המלחמה בסמים והשימוש לרעה באלכוהול.

נשיא המדינה

בשנת 1993 נערך בבית הנשיא בירושלים, דיון ראשון מסוגו, ביוזמת נשיא המדינה דאז, עזר ויצמן ז"ל, אשר נרתם לקידום המלחמה בסמים בישראל. מאז ועד עתה, מזה 15 שנים, נשיא המדינה מקיימים במשכן אירוע שנתי, שהפך זה כבר למסורת, במטרה לקדם את המאבק בסמים בישראל ולהביאו אל תודעת הציבור.

כבוד נשיא המדינה מר שמעון פרס, מצא לנכון לשמר מסורת זו ופתח את בית הנשיא בפנינו גם השנה. במהלך שבוע המודעות הלאומי לסמים, קיים כבוד נשיא המדינה במשכנו, אירוע הצעדה לסיירות הורים. היה זה אירוע מיוחד ומרגש ביותר, במהלכו הוענקו תעודות הוקרה לסיירות ההורים הפעילות ב-14 ישובים ברחבי הארץ.

אגודת ידידי הרשות בישראל

האגודה המשיכה לתמוך בבית הטיפולי לנשים בחיפה וכן סייעה בפיתוח ערוצים חדשים להמשך תמיכה ברשות.

אגודת ידידי הרשות בארה"ב (IADAF)

אגודת ידידי הרשות בארה"ב המשיכה גם השנה לתמוך ברשות ולסייע לה בפתיחת ערוצים חדשים לתמיכה. השנה התבססה פעילותו של מרכז הדרכה ומידע ע"ש קרי לידס שהוקם בתרומת יאדא"ף והמשפחה בשלהי שנת 2006. בחודש ינואר השנה, הגיעו התורמים לביקור.

השנה, כבשנים קודמות, תרמה אגודת הידידים את הקרנת הבכורה של הסרט "הארי פוטר ומסדר החול" לטובת הרשות. ההכנסות שהתקבלו מהקרנה זו הוקדשו להרחבת מערך ההסברה הנייד.

ועדת הכנסת למאבק בנגע הסמים

מאז כינון הכנסת ה-17, הוועדה למאבק בנגע הסמים פועלת בראשות ח"כ נסים זאב. הוועדה עוסקת בטיפול מקיף בבעיית הסמים במדינת ישראל. היא מפקחת על הרשויות העוסקות בנושא, לרבות הרשויות המטפלות במניעה, אכיפה, תביעה, שפיטה, טיפול ושיקום. היא משמשת כתובת לדיון במכלול הבעיות הנוצרות כתוצאה משימוש והתמכרות לסמים.

בשנת 2007 הוועדה קיימה דיונים במגוון נושאים, בהם:

- טיפול משרד הבריאות בנרקומנים.
- שיתוף פעולה בינמשרדי.
- שימוש בסמים ובאלכוהול בקרב בני נוער עולים מחבר המדינות.
- הקשר בין אלכוהול, סמים ונהיגה.
- פיקוח על בתי המרקחת.
- מכירת תרופות ללא מרשם לקטינים.
- שימוש וסחר בסמים בקרב ילדים.

בנוסף לנושאים אלה, הוקדשו דיוני הוועדה לשמיעת סקירות על פעילות משרדי הממשלה המעורבים במאבק בנגע הסמים, חברי הוועדה קיימו סיורים בשטח במטרה להתרשם באורח בלתי אמצעי מהטיפול במגוון הבעיות הנובעות משימוש וסחר בסמים.

לוועדה תפקיד מרכזי בקידום הצעות חוק חדשות והצעות לתיקון חוקים קיימים במטרה להגביר את האכיפה באמצעות מתן כלים חוקיים טובים יותר לזרועות האכיפה. השנה עסקה הוועדה בהצעת חוק בנושא הכרזה מהירה על חומרים מסוכנים, חקיקה בדבר עונשי מינימום לסוחרי סמים, חקיקה שתאפשר ביצוע בדיקות רוק לאיתור שימוש בסמים, חקיקה בדבר הידוק הפיקוח על מכירת אלכוהול לקטינים ועוד.

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול מלווה בדרך קבע את דיוני הוועדה. נציגי הרשות נוטלים חלק בישיבות ומספקים את כל המידע והסיוע הדרושים לחברי הכנסת בנושא.

מועצת הרשות

בשנת העבודה 2007 המועצה פעלה ללא יושב-ראש. בפתחו של כל דיון נבחר אחד מחבריה לשמש כיושב-ראש לשיבה. מר אליעזר כהן, מונה על-ידי ראש-הממשלה לתפקיד יושב-ראש המועצה בסוף חודש פברואר 2008 למשך חמש שנים ואנו מאחלים לו הצלחה במילוי תפקידו.

המועצה התכנסה שלוש פעמים במהלך השנה. בנוסף, חברי המועצה השתתפו במספר כנסים ואירועים שנערכו על-ידי הרשות, בהם: אירוע לסיכום שנת העבודה 2006 שנערך בחודש ינואר 2007 בבית חיל האוויר בהרצליה, כנס בנושא סמים וטרור שהתקיים במכללה הבינתחומית בהרצליה, כנס בנושא תרמילאים שהתקיים באוניברסיטת בר-אילן, אירוע הצדעה לסיירות הורים שנערך בבית הנשיא במהלך השבוע הלאומי למאבק בסמים, והקרנת הבכורה של הסרט "הארי פוטר" שהכנסותיה נתרמו לרשות.

דיוני המועצה הוקדשו לאישור הדו"חות הכספיים של הרשות לשנת 2006, לאישור הצעת התקציב לשנת 2008 וכמו-כן לאישור ביצוע שינויים בתקציב הרשות לשנת 2007.

בדיון מועצה מיוחד שהתקיים ברמת-אפעל הוצג בפני חבריה מערך ההסברה הנייד – "גלגל הצלה" על כל מרכיביו, תוך כדי התנסות אקטיבית.

חברי המועצה עודכנו באורח שוטף בדבר פעילות הרשות, הוצגו בפניהם אירועי שבוע הסמים והקמפיין, המועצה אישרה מינוי יושב-ראש חדש לועדת המחקר – פרופ' יוסף סרנה מביה"ס לרפואה באוניברסיטת תל-אביב, במקום פרופ' עמוס רולידר שביקש לסיים את כהונתו בתפקיד זה. ד"ר מירי אדלסון ופרופ' מרי גיין קריג מארה"ב התארחו באחד מדיוני המועצה והציגו את תפישת עולמן המקצועית בדבר חשיבות הטיפול במכורים באמצעות תחליפי סמים.

ועדות המועצה

הוועדה לטיפול ושיקום

הוועדה לטיפול ושיקום, בראשות ד"ר מיקי רייטר, התכנסה בדרך קבע אחת לחודשיים.

הוועדה עסקה במהלך השנה במגוון נושאים ובכללם:

- תת הוועדה לנושא מדיניות הטיפול בבני נוער הגישה את המלצותיה בתום עבודה מעמיקה שנמשכה כשנתיים.
- נושא מדיניות הטיפול באמצעות תחליפי סם נדון בהרחבה במשך מספר דיונים.
- נסקרה מדיניות משרד הבריאות בנושא טיפול באגוניסטים.
- טופל נושא קליטת נשאי איידס ומחלות זיהויות אחרות, במסגרות הטיפול. הוקמה ועדת משנה לצורך גיבוש המלצות לנוהל מחייב.
- הוצג פרויקט נסיוני למתן טיפול תומך לנגמלים באמצעות דיקור במחטים.
- נדונה האפשרות לאימוץ כלי להערכת חומרת ההתמכרות ASI על-ידי כל מסגרות הטיפול במטרה ליצור שפה משותפת בין כלל גורמי הטיפול.

ועדת מניעה-קהילה

הוועדה חידשה את פעילותה לאחר הפסקה בת שנה. בראשות הוועדה מכהנת פרופ' שפרה שגיא מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

הוועדה התכנסה פעמיים במהלך השנה. נקבעו סדרי עבודת הוועדה, נדון נושא מניעת השימוש לרעה באלכוהול והוקמה ועדת משנה לגיבוש הצעה למדיניות בתחום זה. הוצגו בפני הוועדה רשמי סיור לימודי בירדן, הוצג מיפוי תוכניות המניעה הקיימות וכמו כן ממצאי מחקר הערכה שבוצעו על דרך העברתן.

ועדת מחקר

ועדת המחקר פעלה בראשות פרופ' עמוס רולידר מהמכללה האקדמית עמק יזרעאל, אשר פרש מתפקידו בסוף שנת העבודה. במקומו מינתה מועצת הרשות את פרופ' יוסף סרנה מבית-הספר לרפואה באוניברסיטת תל-אביב.

הוועדה עסקה בבחינת הצעות מחקר חדשות ואישורן לביצוע. כמו כן הוצגו בפני חברי הוועדה ממצאי מחקרים שהסתיימו.

הוועדה לפיתוח קשרי חוץ ושת"פ בינלאומי

הוועדה לפיתוח קשרי חוץ פעלה בראשות הגב' אורלי גיל, מנהלת המחלקה לארגונים בינלאומיים במשרד החוץ.

דיון הוועדה הוקדש לסקירת הפעילות שהתבצעה בתחום קשרי החוץ בשנת העבודה 2007 ולעדכונים תוך שימת דגש על שיתוף הפעולה המתקיים בין הגורמים המקצועיים בייצוג המדינה בזירה הבינלאומית.

ועדת כספים, תקציב ותרומות

הוועדה לכספים, תקציב ותרומות, בראשותו של פרופ' בן ציון בר לב מהחוג למינהל עסקים באוניברסיטה העברית, עסקה במהלך השנה באישור הדו"חות הכספיים של הרשות לשנת 2006, ביצוע התאמות בתקציב הרשות לשנת 2007 ואישור הצעת התקציב לשנת העבודה 2008.

ועדת תמיכות

ועדת התמיכות, בראשות עו"ד אתי כהנא, מנהלת מחלקת ערר בפרקליטות המדינה, דנה בבקשות לסיוע משאבי במוסדות ללא כוונת רווח הפעילים בתחומי המאבק בסמים ברמה ארצית. טפסי הבקשה לתמיכה הותאמו לנדרש על-פי הנחיות החשב הכללי באוצר, אנו סבורים שמורכבותם של הטפסים החדשים גרמה למספר גדול של גופים להימנע מלפנות אלינו בבקשה לתמיכה.

בשל מיעוט הבקשות, חולקו 230,000 ₪. יתרת תקציב התמיכות בסך 120,000 ₪ הועברה לתגבור הפעילות במגזר הערבי.

מינהלת הרשות

המינהלה, בראשותו של מר חיים מסינג, מנכ"ל הרשות, מתכנסת דרך קבע אחת לחודש. המינהלה פועלת מכח החוק ובהתאם לנוהל עבודת המינהלה.

במהלך השנה עסקה המינהלה בנושאים תקציביים ובכללם אישור יעדים ותוכנית עבודה לשנת 2008 אישור הדו"חות הכספיים לשנת 2006 וביצוע התאמות בתקציב.

המינהלה הינה הגוף המוסמך לדון בדו"חות הביקורת הפנימית. בשנת הדו"ח הובאו בפניה דו"חות ביקורת שבדקו את תקינות הפעילות המבוצעת על-ידי הרשות ועל-ידי גופים הנתמכים על-ידה.

הוצגו בפני המינהלה תוכניות העבודה של המשרדים לשנת העבודה 2007, ממצאי מחקרים שבוצעו במימון הרשות, הרצאה בנושא ההיבטים נירוביולוגיים של ההתמכרות, ממצאי משאל טלפוני בדבר עריכת בדיקות שתן לתלמידים, הצגת פעילות תחום קשרי חוץ, הצגת פרויקט הצעד הראשון במתחם לוינסקי, ועוד.

חברי המינהלה מעודכנים באופן שוטף לגבי הפעילות המתבצעת על-ידי הרשות

הוועדה לבחינת חומרים פסיכואקטיביים

הוועדה לבחינת חומרים פסיכואקטיביים הוקמה במטרה להפגיש סביב שולחן אחד את כל הגורמים הרשמיים העוסקים בפיקוח על חומרים פסיכואקטיביים. הוועדה משמשת כוועדה מייעצת לעניין הכנסת חומרים חדשים לפקודה והיא מתכנסת בדרך קבע מדי שלושה חודשים.

בעקבות עבודת הוועדה הוכנס השנה מספר שיא של חומרים חדשים לפקודה – אך אליה וקוץ בה – ככל שאנו פועלים באופן יעיל יותר להכנסת חומרים חדשים, המסכנים את בריאות הציבור, לפקודת הסמים, יצרני הסמים המעוצבים, הנמכרים לרוב בפיצוציות, מצליחים להערים על המערכת ולייצר חומרים חדשים שהרכבם הכימי שונה במעט מהחומרים שזה עתה הוכנסו לרשימת החומרים האסורים לשימוש על-פי הפקודה. המוצא המסתמן למרוץ בלתי אפשרי זה, הינו תיקון הרשימות שבתוספת לפקודה והכללה מראש של כל הנגזרות למעט חומרים מוכרים המשמשים בתעשייה או שהם תרופות.

כאשר הוועדה דנה בחומרים חדשים המלצתה ניתנת בכפוף למידת הנזק העלול להיגרם כתוצאה מהשימוש בחומר ומידת זמינותו בשוק.

הוועדה העלתה את הצורך בכתיבה מחדש של חוק סמים ישראלי אשר יחליף את פקודת הסמים המתבססת על חקיקה מימי המנדט הבריטי. נושא זה הובא על-ידי מנכ"ל הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול לידיעת היועץ המשפטי לממשלה אשר נענה לאתגר והעביר את הנושא להמשך טיפול במחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

הוועדה לבחינת חומרים פסיכואקטיביים התעדכנה בדבר המלצות ועדת ד"ר דור, במשרד הבריאות באשר לקביעת נהלי פיקוח על תרופות המכילות קודאין ואפדרין וכמו כן עסקה במעקב אחר היוזמה למחשוב בתי המרקחת הפרטיים לצורך מעקב על ניפוק תרופות המצויות בפיקוח.

הוועדה משמשת גם כפורום להחלפת דעות ולהתעדכנות. במסגרת זו נסקרו המגמות החדשות המעסיקות את גופי המחקר הבינלאומיים כפי שבאו לידי ביטוי בכנס השנתי של NIDA, מגמות בשוק הסמים הבינלאומי כפי שהן באות לידי ביטוי בדיווחי האו"ם, ונושאים נוספים על-פי דרישת חברי הוועדה.

תקציב הרשות באלפי ש"ח

הכנסות

שנת 2007	שנת 2006	מקורות
30,003	31,065	תקציב מדינה
200	1,078	תרומות והכנסות מימון
1,500	200	קרן חילוט
31,703	32,343	סה"כ

הוצאות

שנת 2007	שנת 2006	תחום
360	350	פיתוח תוכניות מניעה
5,023	5,050	מידע והסברה
4,830	5,930	טיפול ושיקום
150	200	אכיפה
10,510	10,878	פיתוח קהילתי
960	750	מחשוב
2,150	1,500	מחקר
240	250	הכשרת כח-אדם
125	-	מרכז מידע והדרכה
230	400	תמיכות
525	537	קשרי חוץ
6,600	6,500	הוצאות תפעול
31,703	32,343	סה"כ

מניעה

תחום המניעה ברשות עוסק בפיתוח תוכניות מניעה המתבססות על תובנות מחקריות בשילוב שיטות אינטראקטיביות בהתאמה לצרכי הקהילה וצרכי אוכלוסיות היעד המגוונות, כמו: אוכלוסיית העולים, בני נוער בסיכון ועוד.

בשנת העבודה הנוכחית, חוזק הקשר עם המערכות והארגונים השונים עמם אנו פועלים בשיתוף: משרד החינוך, המשרד לקליטת העלייה, משרד הרווחה משרד הבריאות, קרן רש"י, ועוד.

פיתוח וגיבוש התוכניות מתבצע בשיתוף פעולה עם הגופים הרלוונטיים ועם התחומים השונים ברשות. השנה, גובשה לראשונה תוכנית אסטרטגית שמהווה פריצת דרך בשיתוף הפעולה עם משרד החינוך, מינהל החינוך הפדגוגי והשירות הפסיכולוגי ייעוצי. זוהי תוכנית מערכתית התפתחותית למניעת השימוש בסמים ובאלכוהול אשר מופעלת ברציפות החל במסגרות לגיל הרך ועד לכיתה י"ב. התוכנית מלווה בתוכניות תומכות במסגרת בתי-הספר ובקהילה. בתוכנית מוגדרים תכנים ושעות ברצף הגילאי התפתחותי, והיא מהווה חלק מתוכנית כישורי חיים של משרד החינוך הנלמדת בשעת חובה בבתי-הספר.

בשיתוף עם תחום פיתוח משאבי אנוש ברשות, גובשה תוכנית הכשרה למרצים במכללות להכשרת עובדי הוראה בנושא מניעת השימוש לרעה בסמים.

חוזק הקשר וגובשה תוכנית עבודה עם שפ"י (השירות הפסיכולוגי הייעוצי) ועם האגף לחינוך התיישבותי, להפעלה בפנימיות ובכפרי הנוער. התוכנית כוללת התערבות חינוכית טיפולית תוך התייחסות נפרדת לקהלי היעד השונים בפנימיות: צוותים רב מקצועיים ובני נוער.

במפגש מנהלים של כפרי הנוער והפנימיות הועלתה מודעותם לנושא הסמים והאלכוהול.

בנושא מקומות עבודה נוצר קשר ברמה ארצית עם המכון לבטיחות וגהות, לצורך תכנון ופיתוח תוכניות להסברה ולמתן כלים בנושא האלכוהול ושימוש בחומרים אחרים. תפיסת העבודה היתה שיש צורך במתן מענה למגוון אוכלוסיות, בדגש על אורח חיים בריא וחיזוק הכוחות הבריאים.

אנו מקפידים על בחינת יעילות התוכניות להשגת היעדים והמטרות שהוגדרו עבורן, וכמו כן עוסקים בפיתוח ובשדרוג כלים יצירתיים, ידידותיים ואטרקטיביים ושילובם בתוכניות הקונבנציונליות. גישה זו מאפשרת ראייה רחבה ומקיפה לבעיית השימוש בסמים, בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, לאוכלוסיות הורים, עובדים, ואנשי מקצוע במגזר היהודי והלא יהודי.

שיתוף פעולה עם משרד החינוך: היחידה למניעת סמים, אלכוהול וטבק, בשירות הפסיכולוגי ייעוצי, פועלת בשיתוף עם תחום המניעה ברשות לפיתוח התוכניות. במסגרת שיתוף פעולה זה, הורחבה תוכנית אופ"י - אימון ופיתוח מיומנויות התמודדות, שהיא תוכנית התערבות חינוכית – טיפולית ליועצים בבתי"ס ובפנימיות. נמשכה הפעלת תוכניות המניעה, וסמינרים לעמיתים בבתי"ס והתלמידים השתתפו במיזם "מכורים לחיים" כחלק מתכנית המניעה.

בנוסף, נערכו הכשרת למובילים בית-ספריים (מב"סים) ולצוותי מורים ב-900 בתי ספר, ופותחו פרויקטים ותוכניות משותפות.

פעילות המיועדת לאוכלוסיית העולים: פותחו והופעלו תוכניות רב-תרבותיות לעולים יוצאי חבר המדינות ואתיופיה להגדלת מגוון המענים בתחום המניעה.

- תוכנית למניעת השימוש לרעה באלכוהול ובסמים בקרב בני נוער יוצאי חבר המדינות. פותחה בשנת 2007 ותיושם בשנת העבודה 2008 על-ידי עמותת "אפשר".
- תוכנית למניעת שימוש באלכוהול ובסמים בקרב בני נוער והוריהם יוצאי אתיופיה התבצעה ב-15 ישובים.

תוכניות המניעה

תוכנית אופ"י – אימון ופיתוח מיומנויות התמודדות. זוהי תוכנית התערבות חינוכית טיפולית, המופעלת על-ידי יועצים בבתי הספר. בשנת העבודה נמשכה ההכשרה ליועצים בחטיבות הביניים, בחטיבות העליונות ובפנימיות. הופעלו 67 קבוצות מתוכן 27 קבוצות במסגרות המופעלות על-ידי המינהל לחינוך התיישבותי.

תוכנית "נדיפים" – גובשה ופותחה ב-2006 ולאחר שינויים ושפורים הופקה ב-2007. התוכנית מדגישה את הסכנות הכרוכות בשימוש בחומרים אלו ומחזקת תהליכים המחזקים את מניעת השימוש. התוכנית מיועדת לבני נוער, מורים והורים וכוללת חוברת עם מגוון פעילויות ונספחים גרפיים ודיגיטליים.

פרויקט "קולנוער" – מופעל ע"י עמותת "להב"
פרויקט זה מיועד לילדים ולבני-נוער בסיכון – המטופלים במסגרות של המחלקות לקידום נוער. במהלך השנה בני הנוער משתתפים בפעילות קבוצתית ממושכת, המתבססת על פעילות אקטיבית שמגיעה לשיאה בהפקת סרט על-ידי בני הנוער בנושא שקרוב לליבם. כל קבוצה בפרויקט מלווה במנחה מקצועי ובמנחה לקולנוע.

"מכורים לחיים" – מיזם רב-ממדי המלווה בטכנולוגיה חדשנית, ממשיך להוות חלק מתוכנית המניעה, הפעלתו מלווה בחוברת הנחייה למורים.

"כן לספורט לא לסמים" התוכנית עברה רענון והתאמה והיא מועברת בשיתוף עם השירות לנוער וצעירים במשרד הרווחה.

"דרך הספורט" הינה תוכנית מניעה חדשה שפותחה בשיתוף עם קרן רש"י והיא מיועדת לילדים הצעירים יותר, בגילאי 9-13. תוכנית זו מיועדת ליישום בקהילה והיא משלבת בתוכה פעילות ספורטיבית ותוכנית מניעה.

ערכת ספורט – פותחה על בסיס פיילוט שנערך בישובים. הערכה כוללת מגוון פעילויות המשלבות את מסרי תוכנית מניעה בפעילות הספורטיבית.

מכון ויצמן למדע – מכון דוידסון לחינוך מדעי, רחובות
במסגרת המכון פותחה תוכנית שמתבססת על התפיסה שלחינוך המדעי יש פוטנציאל לתרום למניעת השימוש בחומרים מסוכנים ובסמים על-ידי שילוב של תכנים מתחום חקר המח ועם נושא השפעת הסמים על התפקוד האנושי, בדרכי הוראה שונות ומגוונות.

השנה התקיימו השתלמות ויום עיון למורים למדעים ולאנשי חינוך אחרים. ההשתלמות הוקדשה להפצת ידע מדעי בתחומים של חקר המוח והמנגנונים המשפיעים אליו ובכללם חומרים מסוכנים, ולהכרת תהליכים הגורמים להתמכרות ולנזקים בלתי הפיכים.

דוברות והסברה

יעדי ההסברה לשנת 2007:

- הקמה, שיווק והפעלה של מערך הסברה נייד.
- הרחבת פעילות ההסברה לקהלי יעד בדיוור ישיר ובאמצעים מיוחדים.
- הובלת המערכה לשינוי האווירה הציבורית הכללית בהתייחסותה לסמים תוך הדגשת מסרים אחידים לכלל הפועלים בתחום.
- הובלת הסברה בתקשורת המונים לציבור הרחב ולקהלי יעד מוגדרים.
- לפעול לקידום ושיווק פרויקטים ייחודיים.
- להביא לידיעת הציבור את הסכנות והנזקים הטמונים בשימוש בסמים.

הקמה שיווק והפעלה של מערך הסברה לאומי המתבסס בעיקר על מערך נייד, היה היעד המוביל של תחום ההסברה והדוברות לשנת 2007. מדובר בשלושה עוגנים מורכבים המצריכים מערך שיווק ותפעול מיומן ודינאמי ביותר. כל מרכיבי המערך רוכזו במקום אחד – רמת אפעל ומשם הם מופעלים בהסדרים מתאימים עם חברת פארקולנוע.

מערך ההסברה הנייד של הרשות מהווה יחידת ביצוע של הרשות ברמה הלאומית ובהיקפים ארציים. הפעלתם מבססת את מעמדה של הרשות כרשות מובילה ומבצעת ולא רק מתאמת. במהלך השנה התקיימה פעילות רציפה של כל המרכיבים לרבות בתקופת השביתה במערכת החינוך, אז הושם דגש מיוחד על פעילות במסגרת יחידות הצבא.

ראוי לציין כי בתוך פרק זמן קצר פועל המערך בהיקף מלא, באופן סדיר וברמה גבוהה.

הרחבת פעילות ההסברה לקהלי יעד בדיוור ישיר ובאמצעים מיוחדים

שילוב אמצעי דיוור ישיר כמרכיבים מובנים במערך ההסברה ושימוש באמצעי זה גם במסגרת מסעי ההסברה הביא לחשיפת המידע והמסרים לקהלי יעד חדשים. מדובר בעיקר בצעירים המבלים במוקדי הבילוי במועדונים. במקביל נעשה מאמץ מיוחד למימוש התפיסה לפיה למסרים אחידים הן בתוכן והן בצורת העברתם יש מכפיל כוח והדבר אכן בא לידי ביטוי בשטח.

הובלת המערכה לשינוי האווירה הציבורית הכללית בהתייחסותה לסמים הובלת הסברה בתקשורת המונים לציבור הרחב ולקהלי יעד מוגדרים

שני יעדים אלה הוצגו בחלון הראווה הציבורי של הרשות. ניתן לקבוע בסיפוק רב כי בשנת 2007 חל שינוי ממשי בהתייחסות רבים מאנשי התקשורת לנושא. עוד ארוכה הדרך למנוחה. יעבור זמן רב עד שהשינוי יחלחל לציבור הרחב, אולם הסימנים מעודדים ביותר.

מערך הסברה נייד

מערך הסברה כולל את פרויקט אלטרנטיב, מיזם מכורים לחיים הקבוע והנייד, וניידת ההסברה.

פרויקט אלטרנטיב

אלטרנטיב נתפס כאחד הפרויקטים המועדפים בתוכניות המוצעות למוסדות חינוכיים. בבתי ספר רבים נהוגה מסורת של הזמנת התוכנית מדי שנה ולצידם בתי ספר חדשים רבים המצטרפים למעגל המזמינים. צוות המנחים כולל אנשי מקצוע מתחום מדעי החברה, בעלי ניסיון עשיר בעבודת הדרכה עם בני נוער. את ההכשרה לתחום מניעת סמים מקבלים המנחים עם כניסתם לעבודה ובמהלך השנה הם משתתפים באופן סדיר בישיבות צוות והשתלמויות. המנחים בפרויקט צעירים, והפעילות מאופיינת באווירה חופשית המאפשרת דיאלוג פתוח עם התלמידים.

במהלך שנת 2007 פעל אלטרנטיב ב 49 ישובים ברחבי הארץ . סה"כ השתתפו במגוון התוכניות כ 16 אלף תלמידים וחיילים.

בשנת תשס"ז עיקר פעילות אלטרנטיב התמקדה בבני נוער אשר לומדים בבתי ספר נורמטיביים. הפעילות נחלקה בין בתי ספר תיכוניים בתחילת השנה לחטיבות ביניים בסופה.

במהלך השנה הורחב הפרויקט במספר תחומים :

ערוץ פעולה ראשון הוא מערך הפעילות לחיילי צה"ל אשר מקבל תנופה (780 משתתפים) בימים אלו אנו נמצאים בתהליך פיתוח מערכי הדרכה וכן סרט מיוחד בנושא האלכוהול מותאם לחיילי צה"ל .

ערוץ פעולה נוסף אשר הולך ומתרחב הוא פעילות לבני נוער ביישוב, הן בצורה חד פעמית והן תוכניות לטווח הארוך. אנו פועלים בשיתוף פעולה הדוק עם מתאמי הרשות למלחמה בסמים ברשויות השונות ומפתחים יחד תוכניות מניעה.

ריכוז נתונים לשנת 2007

הערות	נתונים		תחום פעילות
	מס' ימים	מס' תלמידים	
תוכנית בת 3 סדנאות רצופות	45	3,960	א. "סמים ואחריות חברתית"- תוכנית מורחבת לתלמידי תיכון
	78	6,864	ב. "סמים ואחריות אישית"- תוכנית מורחבת לתלמידי חטיבה
	123	10,824	סה"כ סמים ואחריות חברתית
	49	2,499	נוער בסיכון
מפגשים ארוכי טווח לקבוצות נוער בישוב.	1	20	פעילות ארוכת טווח לנוער
	3	210	פעילות במגזר הערבי
	45	1575	פעילות אחה"צ לנוער בישוב
		15,128	סך כל בני הנוער שהשתתפו במחצית שנת 2007 בפרויקט אלטרנטיב
תוכנית בת 3 שעות. שתי סדנאות רצופות	13	780	חיילי צה"ל
		15,908	סך כל המשתתפים בפרויקט אלטרנטיב לשנת תשס"ז

פרויקט מכורים לחיים

פרויקט מכורים לחיים הצליח השנה מעל ומעבר למצופה הן במערכת החינוך והן בצבא. הפרויקט הכולל כיום שני מרכיבים, הנייח בסינמה סיטי שבגלילות והנייד הממוקם ברמת אפעל ופורס לשטח בכל רחבי הארץ.

במהלך השנה השתתפו בתוכנית כ-60,000 תלמידים וחיילים. המשוברים המתקבלים טובים מאד כך שבשנת העבודה 2008 יעשה מאמץ תפעולי ותקציבי להגדיל את היקף הפעילות בלפחות 30%.

ניידת ההסברה

ניידת ההסברה מתבססת על סיפור אישי של מכור נקי. נפילתו לסמים ודרכו הקשה לגמילה ולשיקום. הפעילות כוללת גם הקמת דוכן הסברה לחלוקת חומר יהסברה.

הניידת מופעלת עצמאית בעיקר בבתי ספר ומשולבת בארועים ופעילויות בקהילה.

מסעי הסברה בתקשורת המונים

למסעי הסברה תפקיד מרכזי בדו-שיח הישיר שלנו עם הציבור. משיקולי תקציב אנו מסתפקים בשני מסעי הסברה – קמפיינים בשנה, בדרך כלל בסמוך ליום הבינלאומי למלחמה בסמים ביוני, ולשבוע הלאומי בדצמבר.

למסעי ההסברה שתי מטרות על והן:

- להוות פלטפורמה ליצירת האווירה הציבורית.
- לשמש מטריה לפעילות השטח בקהילה.

השנה בוצעו שני מסעי הסברה, שונים באופן קיצוני זה מזה. שני הקמפיינים "סיפקו את הסחורה".

המתאבד "סמים ואלכוהול ביחד זאת התאבדות" + "שירי - סמים זה סרט רע".
שיא הפעילות באסטרטגיית ההפחדה. הייתה זו עליית מדרגה במטרה לזעזע את הצופים. ברקע ההחלטה עמדו אירועים רבים של אלימות במוקדי הביטחון של צעירים בסופי שבוע, היפגעות צעירות מסם האונס ותאונות דרכים קשות בהן היו מעורבים נהגים שנהגו בהשפעת סמים ו/או אלכוהול. הסרטונים – תשדירים בטלוויזיה זכו לתגובות רבות שבאו לידי ביטוי בפניות לקו החם ובאינטרנט. היו כאלה שנפגעו ונבהלו וכתוצאה מכך הסרטונים שודרו רק בשעות הלילה ולא בצמוד לתוכניות ילדים. מאידך לראשונה קיבלנו תגובות חיוביות ביותר ותמיכה מצד אנשי תקשורת מובילים, חלקם גם ציין זאת במסגרת החדשות ותוכניות אקטואליה בערוצי הטלוויזיה וברדיו.

"אני היי בנטורל לא עושה סמים בכלל"

35 אלף תלוינים "אני היי בנטורל – מכור לחיים" עמדו במרכזו של מסע הסברה – קמפיין חדש של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול. לראשונה מזה 20 שנים יצאה הרשות בקמפיין חיובי הפונה בעיקר לצעירים, לאותם 85% שאינם משתמשים בסמים. הקמפיין התבסס על קבוצה גדולה של סלבריטאים, זמרים, זמרות, שחקנים, ספורטאים, דוגמנים ודוגמניות אשר התנדבו כולם להוביל את מסע ההסברה. כולם השתתפו בביצוע גיינגל ווידאו קליפים אשר הופקו במיוחד לקמפיין הזה. השחקנים הסלבריטאים העבירו את המסר "אני היי בנטורל לא עושה סמים בכלל". במילים אחרות אפשר להנות ולעשות כיף גם בלי סמים. בו זמנית פעלו בשטח סיירות ההורים במאמץ הסברתי בקרב הצעירים למניעת שימוש בסמים וכמובן נהיגה בהשפעת אלכוהול. במסגרת זו חולקו אלפי נשיפונים לבדיקה עצמית של רמת האלכוהול בדם. בנוסף בוצעו פעילויות רבות בקהילה בכל רחבי הארץ במטרה להגביר את המודעות לסכנות הטמונות בשימוש בסמים ובאלכוהול.

עיתוי הקמפיין נבחר במיוחד לקראת ותוך כדי מסיבות סוף השנה ותחילת השנה האזרחית החדשה.

מרכיבי הקמפיין:

- גינגל רדיו 30" שודר בגלי צה"ל ובגלגל"צ.
- תשדיר טלוויזיה 40" אשר שודר בערוצי הטלוויזיה 1, 2, 10.
- סרטון שודר ע"ג 120 מסכי בתי קולנוע ברחבי הארץ.
- וידיאו קליפ 3.5 דקות שודר בערוץ 24 .
- גלויות שלי בלמעלה מ-100 מוקדי בילוי ומועדונים. ובנוסף אלפי גלויות שחולקו באירועים בקהילה.
- מודעות בעיתונים.
- אלפי תלוינים שנמכרו ברשתות ארומה, באג וצומת ספרים.
- מאות דיסקים חולקו באירועים בקהילה.

הקמפיין זכה להצלחה אדירה בכל רחבי הארץ, בפעילויות בקהילה ובתקשורת. כ-90 כתבות בתקשורת הכתובה והאלקטרונית הגבירו עוד יותר את התהודה הציבורית. במקביל בוצע קמפיין מיוחד בשפה הרוסית למגזר העולים יוצאי מדינות חבר העמים.

דוברות – נוכחות בתקשורת

שנת 2007 עמדה בסימן של עלייה בנכוחות התקשורתית של הרשות באמצעי התקשורת הארציים והמקומיים, הכתובים והאלקטרוניים.

ניתן לציין כי נמשכת מגמת השינוי לטובה, כלומר הצגת עמדת הרשות והמסרים החיוביים באופן רציף ואמיתי.

נושאים עיקריים שזכו לכיסוי התקשורתי מערכתי:

- נהיגה בהשפעת סמים ואלכוהול.
- פיצוציות.
- תחליפי סמים.
- תרמילאים.
- נזקים וסכנות הטמונים בשימוש בסמים.
- שאלת הלגליזציה של סמים נפוצים (המריחואנה).
- בעיית המכורים לסמים במתחם לווינסקי תל-אביב.
- סמים וטרור.

מן הראוי לציין כי בכל אותן הפעמים (והיו רבות כאלה) שאנחנו יזמנו יציאה לתקשורת זכינו לחשיפה חיובית ולהעברת המסר הרצוי, ולהיפך במקום בו נדרשנו לתגובה נתפסנו כממסד השוגה.

שיתוף הפעולה שלנו עם התקשורת ועם השותפים לעשייה הינו טוב ואפילו טוב מאד להוציא את משטרת ישראל איתה לא הצלחנו להגיע לתיאום אפילו לא ברמת היידוע של פעילות תקשורתית וחבל.

לצד הפעילות באמצעי התקשורת הופקו והופצו עשרות אלפי עלוני מידע על סוגי הסמים, עלונים להורים, למקומות עבודה ועוד.

טיפול ושיקום

תחום טיפול ושיקום הינו תחום מרכזי בפעילות הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול. תחום זה עוסק בפיתוח שיטות ומסגרות לטיפול ושיקום מכורים לסמים ולאלכוהול. המודלים השונים נבנים בהתאמה לאוכלוסיית היעד בשיתוף פעולה עם גורמים נוספים בהם משרדי ממשלה – בעיקר משרד הבריאות ומשרד הרווחה, שירות בתי הסוהר, גופים וארגונים ציבוריים ועוד.

טיפול בבני נוער וצעירים

טיפול אמבולטורי בבני נוער

הרשות המשיכה להתמקד בטיפול בבני נוער משתמשים בסמים, באמצעות טיפול אמבולטורי שניתן בתחנות "אל-סם" בתל-אביב, רעננה, ראשון-לציון, נתניה, חיפה, כפר סבא, הוד השרון, פתח תקווה, אור עקיבא, פרדס חנה, מעלות, סכנין, קרית מלאכי ורחובות, בתחנות ת.ל.מ. בכל הארץ וכמו כן בתחנות טיפול מקומיות בבאר שבע, אשדוד, קרית שמונה, נהריה ועמק הירדן.

בשנת הדו"ח טופלו במסגרות אלה כ-1,500 נערים ונערות.

רשת הטיפול האמבולטורי לבני נוער מושלמת על-ידי פריסה מתואמת של עובדי נוער מתמחים בטיפול בנפגעי סמים של משרד הרווחה הפועלים בלשכות העירוניות לשירותים חברתיים.

מרכזי יום אזורים לטיפול בבני נוער

הפיילוט להפעלת מרכזי יום אזורים לבני נוער שנפתח ביוזמת הרשות בירושלים, באר שבע ונצרת עילית, בשיתוף עם משרד הרווחה, קרן רש"י, קרן ירושלים, יאדא"ף ורשויות מקומיות, התבסס מבחינה טיפולית עם ממוצע של 15 בני נוער מטופלים בכל אחד מהמרכזים. מרכז היום ברמלה נסגר ובמקומו מתוכנן להיפתח מרכז יום במתחם הספארי ברמת גן, עבור גוש דן והמרכז. מרכז זה יתופעל על-ידי עמותת "אל סם" במימון משרד הרווחה.

קהילות טיפוליות – לטיפול ושיקום ארוך טווח

הקהילה הטיפולית לבני נוער במלכישוע, שעל הר הגלבוע, הוקמה על-ידי הרשות הלאומית למלחמה בסמים ומופעלת כיום על-ידי רשות חסות הנוער. הקהילה מטפלת ב-80 בני נוער. כמו כן מופעל שירות מעקב טיפולי מלווה לנערים שסיימו את המסלול ונמצאים בשלב השתלבות בקהילה הנורמטיבית, שירות לאומי או שירות צבאי. בנוסף מופעלות שתי מעוניות לנערות (8 בכל אחת) בכפר רופין ובטירת צבי.

השירותים ניתנים במבנים חדישים ומרווחים, על-ידי צוות מקצועי מגוון.

השנה נפתחה במקום (מלכישוע) קהילה נוספת ל-25 צעירים, גילאי 18-25, במסלול טיפולי קצר יחסית, המתבסס על טיפול קוגניטיבי-התנהגותי ומתמקד בהשלמת השכלה.

קהילה נוספת המיועדת לבני נוער דתיים, מופעלת באזור בית שמש (גבעת שמש) על-ידי עמותת ריטורנו. הטיפול בקהילה זו מתבסס על שיטת 12 הצעדים.

מג"ל צעיר ליפתא

האיגוד הירושלמי למאבק בסמים, מפעיל יחידת גמילה ארצית, מג"ל צעיר, לבני נוער וצעירים עד גיל 21 (ובמקרים חריגים עד גיל 24). הקליטה לגמילה, כאשר יש צורך דחוף – כמו סיכון לניצול, הזרקות וכו' - ביום הפניה. משך השהות – שלושה חדשים. יכולת הקליטה – עד שמונה עשר נערים בו זמנית. המבנה ישן וצפוף ויהיה צורך לשדרגו בשנים הקרובות, להגדילו ולאפשר קליטה של נערים עם תחלואה כפולה.

כלא אופק

בכלא "אופק" (בית סוהר לקטינים) נמשך פרויקט הפעלת מדריכי גמילה (מכורים נקיים) במסגרת המסלול הייחודי לגמילה ושיקום.

תלמידים

הרשות הלאומית למלחמה בסמים בשיתוף עם משרד החינוך פיתחה את תוכנית **אופ"י** להפעלת קבוצות חינוכיות-טיפוליות בתוך בית הספר, לתלמידים משתמשים בסמים ובאלכוהול. במסגרת זו הופעלו השנה כ-100 קבוצות בבתי ספר שונים, שעסקו בשימוש בטבק, אלכוהול וסמים. כמו כן התקיימו 3 הכשרות ליועצים חינוכיים מבתי ספר נוספים, על מנת להקנות להם את הכישורים הנחוצים להנחיית קבוצות.

תרמילאים

מדי שנה נפגעים מאות צעירים ישראלים המטיילים בחו"ל, רובם בהודו ובמזרח אסיה, מיעוטם בדרום אמריקה וחלקים אחרים של העולם, עקב שימוש בסמים הזיוניים: ל.ס.ד., פטריות, קקטוס פיטה, אקסטזי וקנביס (בעיקר הג'ראס ההודי).

הרשות הלאומית למלחמה בסמים מסייעת לצעירים אלה בשלוש דרכים:

- הפעלת **קו חם** ליעוץ לבני משפחה בנושא טיפול ראשוני וחילוץ.
- הפעלת **הבית הישראלי בהודו** (במנאלי ובגואה לסירוגין) המאויש על-ידי זוג ישראלי שעוסק באיתור, סיוע, חילוץ, מתן תמיכה ראשונית והחזרה לארץ של תרמילאים נפגעי שימוש בסמים.
- עזרה כספית להפעלת כפר "איזון" בשדות ים, אשר קולט את התרמילאים הנפגעים הזקוקים לטיפול ממושך מעבר לסיוע הראשוני, עקב הופעת תופעות נפשיות קשות כמו פסיכוזה או דכאון. בכפר קיימת תוכנית טיפול אינטנסיבית הנמשכת 3-4 חודשים. התוכנית כוללת טיפול פסיכותרפויטי פרטני, קבוצתי ומשפחתי וכמו כן מספר שיטות טיפול אלטרנטיביות. הטיפול מותאם אישית לכל מטופל על פי צרכיו. המטרה – החזרת הנפגע מהר ככל האפשר לתפקוד נורמטיבי, מושגת גם על-ידי ליווי לאחר סיום תקופת הטיפול האינטנסיבי בכפר. בכפר מטופלים מדי שנה יותר מ-100 נפגעים, שמשפחותיהם משלמות את עיקר עלות הטיפול. חלקם ממומן באופן חלקי על-ידי "סל שיקום" של משרד הבריאות. הטיפול מסובסד ע"י כספים שמגייסת עמותת ידידי הכפר, שסייעה רבות בשנה האחרונה בנושא הרחבת הכפר וסגירת גרעונו התקציבי. הרשות היתה שותפה להקמת הכפר, מסייעת בפעילותו השוטפת ובכך גורמת להפחתת העומס הכלכלי של ההורים המממנים את טיפול בניהם בכפר. כמו כן שותפה הרשות בתוכנית להגדלת יכולת הקליטה שלו.

טיפול במבוגרים

קהילות טיפוליות

הקהילות הטיפוליות שהוקמו או הופעלו בעבר על ידי הרשות הלאומית למלחמה בסמים, מופעלות כיום על ידי השירות לטיפול בהתמכרויות במשרד הרווחה, ומלוות על-ידי ועדת מעקב משותפת לשני הגופים. בקהילות הטיפוליות ניתן מענה ל-500 מכורים לסמים ואלכוהול המצויים לאחר שלב הגמילה הפיסית, לצורך טיפול ושיקום, במסלול ארוך טווח (בדרך כלל 12 חודשים, ב"הדרך" ובקהילת הצעירים במלכישוע - 8 חדשים), 50 מטופלים נוספים נמצאים בשלבי שיקום, בהוסטלים, הנמצאים בערים שונות, כחלק מתהליך השתלבותם מחדש בקהילה.

הקהילות הטיפוליות מגבשות בשנים האחרונות מסלולי התמחות יחודיים. ב"אילנות" פועלת יחידה מיוחדת לטיפול באמהות אשר שוהות בה עם ילדיהן, וכיום מוקמת יחידה לסובלים מתחלואה כפולה (מחלה פסיכיאטרית והתמכרות בו זמנית), "רמות יהודה" קולטת גם נשאי HIV (איידס), **הקהילה בטייבה** מיועדת למכורים מהמגזר הערבי, "הדרך" מפעילה מסלול טיפולי קצר מועד לנגמלי אלכוהול, "מלכישוע" מתמחה ומטפלת בבוגרים צעירים, "מב"ט נשי" מיועד לנשים בלבד.

מרכזי יום

משרד הרווחה מפעיל 13 מרכזי יום אזוריים ברחבי הארץ. בכל אחד ממרכזי היום מטופלים 15 מכורים לאחר גמילה, המשולבים בתוכנית שנמשכת כשישה חדשים, המיועדת להביא להתאוששותו של המכור לאחר תהליך הגמילה, והבאתו למצב תפקודי כזה שמאפשר השתלבות מחדש בקהילת מגוריו.

הרשות הלאומית למלחמה בסמים היתה שותפה להקמת המרכזים וליווים המקצועי בשנים הראשונות לקיומם.

טיפול בנשים

מב"ט נשי - הבית הטיפולי לנשים בחיפה, פועל במתכונת קהילה טיפולית עירונית. כיום מטופלות בבית לנשים 18 נגמלות ועוד 4 נשים מטופלות בדירת המשך. המרכז ממומן מכספי הרשות הלאומית למלחמה בסמים, מכספי קרן החילוץ, מתרומת קרן רש"י וממכסות משרד הרווחה. בשנת הדו"ח בוצעה הרחבה פיסית של המרכז באמצעות תרומות שהתקבלו מקרן הידידות ומקרן רש"י. צוות הבית כולל נשים בלבד, מתוך כוונה להעניק לנשים המטופלות בו סביבה תומכת תוך שימת דגש בתהליך הטיפולי על נושאים ייחודיים לנשים (אמהות, נשיות, זוגיות, ניצול).

אחד מיתרונותיו של מרכז טיפולי זה הוא בהיותו ממוקם בליבו של מרכז עירוני, דבר המאפשר שילוב מהיר יותר של המטופלות במקומות עבודה, עוד במהלך המסלול הטיפולי.

טיפול בעולים חדשים

הרשות הפעילה השנה מסלול ישיר של קליטת עולים חדשים, יוצאי חבר העמים, לגמילה במסגרת ייחודית לדוברי רוסית. כך התאפשר ליותר מ-100 עולים, שמתקשים להגיע לטיפול עקב אי הכרת המערכת וחוסר יכולת להשתתפות עצמית, לעבור תהליך גמילה, שאחריו נקלטו חלקם להמשך טיפול במרכזי יום ובקהילות טיפוליות.

מרפאה משולבת

בשיתוף פעולה של מספר גורמים – הרשות, עיריית תל-אביב-יפו, משרדי הבריאות והרווחה, וקרן רש"י, מופעלת המרפאה המשולבת בדרום תל-אביב. המרפאה מאפשרת קבלת טיפול תרופתי לגמילה או החזקה מאוזנת באמצעות תרופת סובוטקס, ולאחר מכן המשך טיפול ביחידות הרווחה. המרפאה מטפלת כיום ב-50 מכורים, אך עדיין נמצאת בשלבי בניה מקצועית.

צעד ראשון – מתחם לוינסקי

אזור התחנה המרכזית החדשה בתל אביב, מהווה את מה שקרוי בעולם "שטח כבוש על-ידי מכורים", שאופייני לתחנות רכבת ואוטובוסים מרכזיות בערים גדולות. מאות מכורים לסמים ואלכוהול, פוקדים את האזור מדי יום, רובם דרי רחוב, המתגוררים בחורבות ובשטחים פתוחים באזור שמסביב לתחנה, סוחרים בסמים ומזריקים בפרהסיה, הם מהווים מטרד קשה לתושבי השכונה ומוקד להפצת מחלות זיהומיות.

לשכת הקשר עם ציבור המכורים היא מיזם משותף של הרשות והמחלקה לשחפת ואיידס במשרד הבריאות. הלשכה ממוקמת באזור התחנה המרכזית ומופעלת על-ידי עובד רשות. מטרת המיזם: יצירת קשר עם מכורים דרי רחוב באזור, הפנייתם בהתאם לצורך הספציפי – לאבחון, לטיפול גמילה, לטיפול תרופתי (מתדון, סובוטקס), למרפאה למחלות מין, לארוחה חמה, למחסן בגדים. המקום ישתלב בהמשך גם בפרויקט הארצי להחלפת מזרקים.

בימי שני בשבוע מתקיימת במקום פעילות מועדונית לנשים מכורות העובדות במכוני ליווי במטרה לסייע להן להיחלץ ממצבן ולצורך איתור וטיפול במחלות זיהומיות. הפעילות מתבצעת בעזרת עובדות המרפאה למחלות מין בלוינסקי (לשכת בריאות מחוזית).

ראוי לציין את העזרה ושיתוף הפעולה להם זוכה הפרויקט משירותי הטיפול בהתמכרויות במשרדי הבריאות והרווחה, בכל נושא מתבקש.

שירות בתי הסוהר

במסגרת הפעילות הנרחבת של שב"ס בנושא גמילה מסמים, הושם דגש בפעילות המשותפת, על הפעלת מדריכי גמילה בבתי הכלא השונים ועל ביצוע הכשרות לסגל המטפלים. כמו כן הוכשרו עוזרי מדריכים מקרב האסירים, שהשתלבו ביחידות הטיפוליות של כלא "חרמון".

תחלואה כפולה

חלק גדול מהמכורים לסמים או אלכוהול, סובלים גם מהפרעה פסיכיאטרית, תופעה זו המכונה בעגה המקצועית "תחלואה כפולה", זקוקה למסגרות מקצועיות המסוגלות לתת מענה לשתי התופעות תחת אותה קורת גג. מחלקות לתחלואה כפולה הוקמו בשנים האחרונות בבתי החולים הפסיכיאטריים – באר-שבע, אברבנאל בבת-ים, "לב השרון" בפרדסיה, מזרע, ויחידה לנוער בבי"ח גהה. הרשות מסייעת למחלקות אלו בהכשרות לצוותים, ובהפעלת מדריכי גמילה. מרכז יום, לבעלי תחלואה כפולה, הכולל אפשרות לשיקום תעסוקתי נפתח השנה באשדוד. קהילה טיפולית לבעלי תחלואה כפולה עומדת להיפתח במתחם בית החולים הפסיכיאטרי בטירת הכרמל.

שיקום

שיקום קוגניטיבי

חלק ניכר מהמכורים לסמים, סובלים מלקויות למידה, שלא טופלו, והיו אחד המרכיבים בהידרדרותם לשימוש בסמים ולהתמכרות. קבוצת פיילוט ראשונה, עברה במלכישוע, ביזמת הרשות ובמימונה, תהליך אבחון חדשני BRC, המאפשר זיהוי מדויק של הלקות הספציפית של כל מטופל. אבחון זה ישמש עתה בטיפול לצורך הכנת והכשרת המטופל, להתמודדות עם הלקות, מתוך צפייה שסיוע בתחום זה יאפשר לו התמודדות טובה ועמידה בלחצים, כאשר ישתלב בחברה הנורמטיבית.

שיקום השכלתי

קבוצת "מכורים נקיים" ראשונה, לומדת היום במכינה ייחודית במכללת עמק יזרעאל, המיועדת לנגמלים בלבד, המכינה אותם ללימודים אקדמיים. המסיימים בהצלחה את המכינה יוכלו להשתלב בשנה האקדמית הבאה, במסלול לימודים לתואר ראשון, ללא צורך במבחנים פסיכומטריים או בתעודת בגרות.

סדנה מוגנת

בצמוד למרפאת המתדון בבאר שבע קיימת סדנה המאפשרת עבודה מוגנת למטופלי המתדון והכשרתם לשילוב בחיי עבודה בשלב שלאחר מכן. הסדנה מספקת מקומות עבודה ל-25 מטופלים, שחלקם משתלבים בעבודה בשוק החופשי. הסדנה הוקמה ומופעלת בסיוע הרשות.

שיקום תעסוקתי במסגרות עירוניות

תוכניות לשיקום תעסוקתי מופעלות במספר ישובים (ראשלי"צ, דימונה, חיפה, בת ים, פתח תקוה), על-ידי מתאמי המאבק בסמים. ראה פירוט בפרק העוסק בפיתוח קהילתי.

קרן מלגות למכורים נקיים

גם השנה חילקה הרשות כ-100,000 ש"ח, תרומת יאדא"ף – אגודת יידי הרשות בארה"ב, למכורים נקיים מעל 18 חדשים המעוניינים לרכוש מקצוע או ללמוד לתואר אקדמי. חלק מהמלגאים זכו להיתמך ע"י קרן זו במשך מספר שנים, עד לקבלת תואר.

מזעור הנזק

החלפת מזרקים

ממצאי מחקר שבוצע בירושלים מעידים על עלייה בשיעור המזריקים מבין כלל המשתמשים באופיאטים מ-19% ל-63% בעשור האחרון. על-פי הערכות 5% מהמזריקים הינם נשאי HIV, כמחצית מהמזריקים הינם נשאים של דלקת כבד נגיפית.

במטרה להקטין את החשיפה של מזריקי סמים למחלות זיהומיות כאיידס ודלקת כבד נגיפית, לחקור את מצבם הבריאותי, להעמיק את הקשר עם אוכלוסיית המכורים ובמגמה לנתבם לתהליך טיפולי, מתקיים פרויקט "יזהר", שמשימתו היא לחלק מזרקים, מחטים סטריליות וציוד נלווה למזריקי סמים.

הפרויקט משותף לרשות ולמשרד הבריאות (המחלקה להתמכרויות והמחלקה לשחפת ואיידס). החלוקה מבוצעת על-ידי האגודה למען שירותי בריאות הציבור.

מוקד החלוקה העיקרי הוא בתל אביב, במשרד "הצעד הראשון" של הרשות, במתחם לוינסקי, בשעות הערב, כאשר אין מתקיימת במקום הפעילות הרגילה. במקום הגיעו השנה מעל 300 מכורים. בעת הצורך ניתנים במקום שירותים בסיסיים כמו אוכל, מקלחת, בגדים נקיים וכמו כן מוצע קשר טיפולי ראשוני עם עובד-סוציאלי.

חלוקת המזרקים מתבצעת על-פי העיקרון של "מזרק תמורת מזרק", על-מנת להוציא משימוש מזרקים מזוהמים שיש סיכון גבוה להיותם נגועים במחוללי מחלות זיהומיות.

השנה התחלנו, בשיתוף עם משרד הבריאות, בעריכת מחקר מעקב אחר נשאי מחלות זיהומיות בקרב המגיעים לתכנית.

פרויקטים מיוחדים

בית דין לסמים

בית הדין לסמים מופעל זו השנה הרביעית במסגרת בית משפט השלום בתל אביב, ביוזמת נשיאת בית המשפט ומנכ"ל הרשות הלאומית למלחמה בסמים.

במסגרת זו, יש התמחות של שופט בנושא שיקום/ענישה של עברייני סמים. בתקופת המעצר, טרום המשפט, מאובחן המכור על-ידי קצין המבחן, ולאחר מכן מקבל חוות דעת של ועדה מייעצת לבית המשפט הכוללת נציגים של שירות המבחן, משרד הרווחה והרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול.

היה והנאשם נמצא מתאים, הוא מלווה על-ידי עובד הרשות או מתנדב, לבדיקות רפואיות ולסידורים מנהליים (המוסד לביטוח לאומי לתביעת הבטחת הכנסה, משרד הפנים במידה ונזקק לתעודת זהות). לאחר מכן הוא מופנה למסלול טיפולי – ברוב המקרים מסלול של קהילה טיפולית. במהלך הטיפול הוא מתייצב לעיתים תכופות למעקב של בית המשפט. חוסר שיתוף פעולה בטיפול יביא לחזרתו לתחילת ההליך השיפוטי במגמת ענישה. חלק מהמעקב מתבצע בוידאו קונפרנס, המאפשר לקיים ישיבות של בית המשפט בתכיפות גבוהה וחוסך את הצורך בהסעות ממלכישוע שבגלבוץ לבית המשפט בתל אביב.

הרשות מממנת עלויות נלוות בפרויקט כגון נסיעות, בדיקות רפואיות, הוצאת תעודות זהות, תשלום דמי הרשמה לקהילה טיפוליות וכיו"ב. הניסיון בעולם מלמד שלעיתים חוסר אפשרות לממן הוצאות מזעריות כמו תשלום עבור בדיקות רפואיות או הוצאות להנפקת תעודות זהות מפילות פרויקט מסוג זה. נציג הרשות מרכז את ועדת האבחון המייעצת לשופט.

רוח מדבר

החלה בנייתם של עשרה מבנים של "רוח מדבר", קהילה טיפולית למבוגרים ונוער ההולכת ומוקמת בתחום השיפוט של המועצה האזורית רמת הנגב ומיועדת לשרת את תושבי דרום הארץ. הבניה מתבצעת על ידי קרן רש"י שהיא אחת השותפות בפרויקט.

פיתוח טכנולוגיות

הרשות היתה אחת מארבעה עשר שותפים משש ארצות: איטליה, גרמניה, שווייץ, פולין, ספרד וישראל, בפרויקט אינטלידרג, לפיתוח ננו-טכנולוגיה חדישה לטיפול במכורים, באמצעות שתל תוך גופי, המושתל בחלל הפה (דמוי שן), מכיל תרופה חוסמת אופיאטים ומופעל בשלט רחוק באמצעות מיקרו-פרוססור המצוי בשתל. הפרויקט מתבצע במימון האיחוד האירופי וממשלת שווייץ, שהקצו לצורך זה 2.3 מיליון אירו לתקופת פיתוח של ארבע שנים 2004-2007.

ב-2007 הסתיים פרויקט הפיתוח, לאחר נסיון קליני מוצלח, שנערך בבית החולים "אסותא", ואשר בו הודגמה הפעלתו של המכשירים אצל קבוצה של מתנדבים.

תחום קהילה

תחום הקהילה ברשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול פועל ליישום המדיניות הלאומית בנושאי המאבק בסמים ובשימוש לרעה באלכוהול בשטח. עקרונות הפעילות מיושמים הלכה למעשה בישובים השונים ברחבי הארץ.

במהלך השנה הרשות פעלה ב-54 רשויות מקומיות, ערים ומועצות אזוריות, באמצעות מתאמי המאבק בסמים. הפעילות התקיימה ב-6 ערים גדולות, 14 מועצות אזוריות, 7 רשויות במגזר הערבי, וב-27 מועצות מקומיות וערים בינוניות וקטנות.

בנוסף, התקיימה פעילות ב-18 רשויות מקומיות ללא מתאם.

במהלך השנה צוות הקהילה גובש מחדש בעקבות תחלופה של מרבית אנשי הצוות. השנה אופיינה בשינוי ומעבר, בניית צוות וגיבוש תפיסת עבודה. במסגרת רענון התחום, העמקנו את הגישה כי עיקר תפקידו של מתאם המאבק בסמים ביישוב הינו להוביל את הפעילות של הישוב בנושאי הסמים והאלכוהול בכל מגוון תחומי הפעילות של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול - חינוך, מניעה, הסברה, טיפול ושקום, אכיפה ומחקר. עבודת המתאם מקיפה את כלל פלחי האוכלוסייה ביישוב – ילדים ובני נוער, הורים אנשי מקצוע וכלל הקהילה.

חיזקנו והדגשנו את תפיסת העבודה של מערכת קהילתית העובדת בשיתופי פעולה בתוך הרשות עצמה ומחוצה לה, תוך הרחבה והעמקה של עבודה וחשיבה משותפת ברמה הארצית והמקומית. לדוגמא: הגברת שיתופי הפעולה עם קרן רש"י, מצילה, על"ס, משטרה, משרדי הרווחה, הקליטה, בטחון פנים ועוד.

יעדים לשנת 2007

- הטמעת תוכניות מניעה בנושא אלכוהול וחומרים נדיפים לקהלי היעד השונים.
- פיתוח והטמעת תוכניות בצה"ל לאוכלוסיות השונות: "הבחירה בחיים", סדנאות לקראת שחרור.
- פיתוח והטמעה של מודל עבודה עם אוכלוסיית חבר העמים.
- הרחבת העבודה במגזר הערבי.
- העמקת שיתופי הפעולה עם גורמים שונים ברמה ארצית ומקומית.

הפעילות בצה"ל

השנה, העסיק צה"ל לראשונה, יועצת בשכר לנושא המאבק בסמים ובאלכוהול. היועצת מועסקת במשרה חלקית וכפופה באופן מקצועי ומינהלי למפקדת קצין חינוך ראשי בצה"ל.

השנה, במסגרת זו, פותחו כלים חדשים הנוגעים לתחום המניעה וההסברה לטובת סגלי החינוך ביחידות לדוגמא: דפי "חושבים" בנושא סם האונס ואלכוהול, פליירים, חומר לאתרים באינטרנט, קהילת ערכים, "לא עשבים ולא שותים" ועוד. פותחה ערכת "הבחירה בחיים", הנותנת מענה למפקדים בתחום התנהגויות סיכוניות ובכללן גם התייחסות מעמיקה לנושא הסמים.

נערכו ימי עיון לסגלי חינוך ולמפקדים. התבצעה היערכות מחודשת לעבודה עם מוקד חינוך ישיר הכוללת עדכון הכלים הקיימים לסגלי חינוך במערך הפרוש בכל הצבא.

תוכנית "מכורים לחיים" פעלה בהיקף גדול מאוד הן במערך הנייד והן במערך הנייח (בהיקף של כמיליון ₪).

בסדנאות לקראת שחרור צפו החיילים בסרט "אבודים לרגע" ועברו סדנה בהנחיית מדריכים מ "כפר איזון".

שבוע המאבק בסמים צוין בכל יחידות צה"ל בדרכי הסברה, אכיפה ומניעה (ישנה הוראת קח"ר המחייבת שתי פעולות בנושא במהלך השנה).

דו"ח פעילות

דגשים מיוחדים

מגזר עולי חבר המדינות

בשנת העבודה הנסקרת השלמנו את קליטת הרכזים לאוכלוסיית העולים מחבר המדינות ב-16 ישובים: אור עקיבא, אשדוד, אשקלון, באר שבע, בת ים, דימונה, חדרה, חיפה, ירושלים, כרמיאל, מגדל העמק, נצרת עילית, ראשון לציון, רחובות, רמלה, קרית גת.

הרכזים הוכשרו לתפקיד במרכז ההדרכה ברשות במשך 8 חודשים. ההכשרה כללה היכרות עם הקהילה ועבודת הרכז על כל גווניה מבחינה תיאורטית ומבחינה מעשית. ההכשרה כללה גם הדרכה מעשית על עבודתם, בתיאום בין מרכז ההדרכה, המנחים הכוללניים והמתאמים בישובים בהם הם מועסקים.

מנחה המגזר, בשיתוף פעולה עם דובר הרשות, יזם עריכת קמפיין הסברה בשפה הרוסית. הקמפיין כלל פרסום בעלוני מידע וכן פרסום בעתונות ובכלי התקשורת האלקטרוניים בשפה הרוסית.

מגזר ערבי

השנה הוגדלו המשאבים המיועדים לפעילות בקרב המגזר הערבי. הושקעה עבודה רבה בגיוס ישובים נוספים מהמגזר לפעילות קהילתית במסגרת המאבק בסמים. בעקבות מאמצים אלה נוספו שני ישובים מהמגזר הערבי למערך הקהילתי. עבודת הכנה רבה נעשתה עם ישובים נוספים שאת פירותיה אנו מקווים לראות בשנת העבודה הבאה.

מעורבות תחום קהילה במגזר הערבי התרחבה, והשיקה גם לתחומים נוספים. מנחה המגזר היה מעורב בכל הפעילות שנעשתה ברשות מול המגזר הערבי ועם מדינות האזור. פעילות זו כללה ועדת היגוי בינתחומית לגיבוש פעילות עבור המגזר הערבי, קשרי עבודה ושיתוף פעולה עם ירדן ועם גורמים מקצועיים ברשות הפלשתינאית.

מנחה המגזר טיפל במהלך השנה במספר גדול של פניות מיישובי המגזר הערבי לקבלת ייעוץ בנושא ההתמודדות עם סמים ואלכוהול ומגופים רבים במגזר שביקשו להרחיב את המודעות לנושא ואת דרכי הטיפול בבעיה.

משלחת של מתאמים יצאה לביקור של יום אחד בירדן לצורך לימוד מערך ההתמודדות הירדני עם סוגיית השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול.

התקיים יום עיון לאנשי טיפול במגזר הערבי אליו הוזמן להרצות ד"ר ענני, מנהל מערך האשפוז לגמילה מסמים ואלכוהול בעמק.

בשנת העבודה 2007 הוכנסו למגזר הערבי פרויקטים מיוחדים שלא נעשו עד כה במגזר, כגון: עוגן לחיים (פעילות צופי-ים), סדנאות צילום ועוד (יפורט בפרויקטים).

הכשרות וכנסים

תחום הקהילה המשיך להיות ארגון לומד, עובדה זו באה לידי ביטוי במגוון פעולות שהתבצעו במהלך השנה, בהן:

- הכשרות למתאמים חדשים בנושאי אימון וגיבור.
- הכשרה לרכזי חבה"מ.
- הכשרה בנושא גיוס משאבים לכל המתאמים.
- סדנאות לכל המתאמים בנושא חשיבה יצירתית.
- למידת עמיתים בקבוצות אזוריות/ מגזריות.
- כנס תחום קהילה בנושא אלכוהול.
- השתתפות בכנס אור ירוק.

סיירות הורים

השנה שמנו לנו כנושא חשוב ומשמעותי את נושא סיירות ההורים המתקיימות ב 14 ישובים בארץ. החלטנו להצדיע להם וערכנו, במהלך שבוע הסמים בחודש דצמבר 2007, אירוע הצדעה רב משתתפים ומרגש בבית הנשיא, לאות הוקרה והערכה על פעילותם המבורכת של ההורים המתנדבים בעזרה לנוער ומניעת השימוש בסמים ובאלכוהול.

"הפוך על החוף"

פרויקט קיץ בחוף גולן בכנרת ובאילת. פרויקט שנערך בשיתוף עם קרן רש"י, עמותת על"ם, משרד החינוך, מ.א. גולן, עיריית אילת. במהלך הקיץ הוקמו אוהלים בכנרת ובאילת למתן מענה והושטת עזרה לבני נוער המבלים בחוף. בני נוער רבים ביקרו באוהלים, דיברו על נושאים המציקים להם, שמעו על סכנות השימוש בסמים ובאלכוהול וקיבלו עזרה לפי הצורך.

שיתופי פעולה

השנה הגברנו והעמקנו את שיתוף הפעולה בין התחומים השונים ברשות והקהילה, וכמו כן את שיתוף הפעולה בין תחום הקהילה ומשרדי הממשלה השונים. שיתופי הפעולה באו לידי ביטוי בהשתתפות ראשי תחומים בישיבות האזוריות/מגזריות של המתאמים וביצוע פרויקטים משותפים בהובלת המתאמים בשטח.

התבצעו פרויקטים בשיתוף פעולה עם תחומים נוספים ברשות:

- שישה פרויקטים עירוניים לשיקום נגמלים. (תחום טיפול ושקום)
- מחקר על קבוצות הורים בישובים. (תחום מחקר)
- תוכנית ספורט ומניעה, כן לספורט לא לסמים ודרך הספורט. (תחום מניעה)
- חלוקת נשיפונים לנהגים. (תחום אכיפה)

- שדרוג מערכת מחשוב מתאמים. (תחום מחשוב)
- הסברה בשבוע הסמים. (תחום הסברה)
- הכשרות רכזים ומתאמים. (מרכז הדרכה ומידע).

עיקר עבודתו של המתאם היא ליזום ולבצע תוכניות בקהילה לקידום המאבק בסמים ובאלכוהול במטרה להוביל ליצירת קהילה המתמודדת ביעילות עם הצורך בהעברת ובהטמעת המסר השולל שימוש בסמים ובאלכוהול.

מרבית התוכניות המתבצעות בקהילה נעשות בשיתוף פעולה עם גורמים ברמה המקומית ובמישור הארצי. זה המקום להודות לכל שותפינו לעשייה: מצילה, המשרד לבטחון פנים, משרד הרווחה, משרד החינוך ואגף שפ"י, משרד התחבורה, קרן רש"י, עמותות – על"ס, אל סם, אל-הלאל וידידים.

תוכניות ייחודיות

מבחר תוכניות ייחודיות עם עולים חדשים

במהלך השנה בוצעו תוכניות רבות ומגוונות, בעיקר בישובים עתירי עולים. להלן פירוט חלקי של התוכניות.

סדנאות לסבים וסבתות עולים מחבר העמים. נערכו באור-עקיבא, במטרה להעלות את המודעות בקרב הסבים והסבתות מאוכלוסיית חבר העמים המגדלים לרוב את נכדיהם, לקשיי גיל ההתבגרות בתרבות הישראלית, למתן כלים לתקשורת אפקטיבית עם נכדיהם, הצבת גבולות, היכרות עם תופעות השימוש באלכוהול ובסמים בקרב בני הנוער ואפשרויות הטיפול הקיימות בעיר.

סדנאות להורים למתבגרים מקהילת יוצאי בוכרה התקיימו ברמלה במטרה להשיב את הסמכות ההורית ולהגביר את המודעות והמעורבות בחינוך הילדים. בסדנה ניתנו כלים להתמודדות עם מצבי לחץ משפחתיים וחברתיים ולמניעת מצבי סיכון בקרב ילדיהם. הסדנא היתה משולבת בהרצאות ועבודה עם שחקן יוצא העדה הבוכרית ששילב קטעי משחק עם תכנים הקשורים לסמכות ההורית ומצבי הסיכון לשימוש בסמים ואלכוהול.

סדנת אומנות בקיץ למניעת שימוש בסמים ואלכוהול בתקופת הקיץ מרבית הילדים אינם נמצאים במסגרת חינוכית. תקופה זו בעייתית במיוחד עבור בני נוער עולים הנמצאים בארץ תקופה קצרה ואינם משולבים חברתית. לשם כך הופעלו ברמלה קייטנות לילדים עולים מחבר העמים בכיתות א-ז.

במסגרת הקייטנה עובדו תכנים העוסקים בשילוב בחברה הישראלית, תחושת השייכות, געגועים לארץ המוצא, תקשורת בינאישית, התמודדות במצבי לחץ, מתן אלטרנטיבה לשימוש בסמים ואלכוהול. התכנים הועברו בשילוב אומנויות כדי לעזור לחניכים להתחבר לתכנים בדרך עקיפה.

כישורי חיים לילדים יוצאי אתיופיה בגני ילדים ובמועדוניות

ילדים יוצאי אתיופיה במשפחות של עולים חדשים סובלים מחסכים ופערים עמוקים ביחס לבני גילם ילידי הארץ.

התוכנית שהועברה בגני הילדים בפתח-תקווה נועדה להקניית כישורי חיים, מניעת התנהגויות סיכוניות ורכישת יכולת התמודדות כנגד מצוקה, פיתוי ואלימות כבר בגיל הרך. הפעילות כללה פיתוח כישורי תקשורת ושיחה וחיזוק הדימוי העצמי והגאווה במוצא. במקביל הגננות קיבלו כלים להתמודדות עם המאפיינים המיוחדים של הילדים.

קבוצות לבני נוער עולים התקיימו במספר רב של ישובים עתירי עולים ובהם חדרה, אשדוד, ירושלים, מגדל העמק, כרמיאל ואשקלון. בקבוצות אלה התקיימה פעילות חברתית ופעילות חליפית (ספורט, דרמה, אומנויות וכו') המשולבת עם תכנים של מניעת סמים ואלכוהול.

קבוצות רגישות תרבות להורים יוצאי חבר העמים הועברו במספר גדול של ישובים ובהם: חיפה, אור עקיבא, קרית גת, ראשון לציון, באר שבע ונצרת עילית. התכנים שהועברו כללו מידע בנושא הורות, גיל ההתבגרות, מצבי סיכון והקניית ידע בנושא שימוש בסמים ואלכוהול. קבוצות אלו ברובן נערכו עם מנחים יוצאי חב"מ ובשפה הרוסית

מבחר פעילויות יחודיות בנושא אלכוהול

השנה הצבנו לעצמנו כאחד מהיעדים המרכזיים בתחום הקהילה את הגברת המעורבות והפעילות בנושא מניעת השימוש לרעה באלכוהול בקרב כלל האוכלוסייה.

פעילויות הסברה עירוניות

במהלך יריד משתחררים שנערך בכפר סבא התקיימה פעילות הסברה בסימן **"אל תסתמך על המזל בכביש- אם שותים לא נוהגים!"**. במסגרת הפנינג יום הנוער בעיר נערכה פעילות הסברה בנושא סכנות השתייה ונהיגה בהשפעת אלכוהול עם המסר **"cool בראש צלול"**.

הפעילויות כללו חלוקת עוגיות מזל לכל המשתתפים, בתוכן פתקאות עם מסרים בנושא שתיית אלכוהול מושכלת ומסרים על סכנות הנהיגה בהשפעת אלכוהול. במהלך הפעילות, הצעירים הוזמנו להשתתף בהפעלת סימולטורים לנהיגה, חולקו חומרי הסברה וחולצות והושמעו מסרים שונים בנושא שתיית אלכוהול מושכלת בשילוב הופעות של אומנים מוכרים.

תוכנית עירונית לצמצום צריכת האלכוהול בקרב בני נוער

בכפר סבא ובחולון התקיימה פעילות עירונית במטרה ליצור שינוי בהרגלי הצריכה של אלכוהול, תוך יציאת שינוי בעמדות ומיתוג הבילוי ללא אלכוהול כבילוי בעל ערך.

בני הנוער נחשפו לאורך כל היום ובכל מקום למסר שאפשר להנות גם בלי לשתות אלכוהול. תחת הסיסמא המובילה **"אל כוהול תדפקו לי ת'מסיבה"**, נערכו מסיבות ואירועים ללא אלכוהול. הוקם מועדון סטנד אפ ללא אלכוהול, הוכנו כרזות, נערך סמינר עמיתים והתקיימו ימי עיון מיוחדים בנושא למדריכי נוער ולאנשי מקצוע.

פעילות עירונית בליל הסילבסטר

במהלך השבועיים שקדמו לליל הסילבסטר נתלו ברחבי העיר חיפה שלטי חוצות תחת הכותרת **"אלכוהול – לוקח 100% ממך"**. כמו כן חולקו נשיפונים ופנקסונים עם הסבר על כמויות אלכוהול מותרות בנהיגה על ידי מועצת הנוער ברחבי העיר.

סיורי לילה במקומות בילוי

למען הגברת מודעות בקרב הורים ואנשי המקצוע לגבי מקומות הבילוי של הצעירים בעיר ופיתוח הבנה לגבי אופן הפעלת מקומות הבילוי, תרבות הבילוי והפנאי בקרב צעירים, נערכו ברחבי הארץ באופן מקורי וחוויתי עשרות סיורים עם ההורים במועדונים בהם מבילים בני הנוער.

בסיוורים אלו ניתן מידע על תת תרבות בני הנוער, סמים, אלכוהול ומסיבות ויצירת שפה משותפת עם בני הנוער.

מסיבה בטוחה

בליל הסילבסטר, שהינו בדרך כלל לילה המועד לשתייה ללא גבולות, נערכו מסיבות ללא אלכוהול. המסיבות היו עם צוותי הנוער בשיתוף עם נציגי הנוער בישוב. המסיבות היו כמסיבות רגילות עם בר אקטיבי, תקליטן ועוד אך ללא אלכוהול, תחת הסיסמא "אני היי בנטורל – לא עושה סמים בכלל".

"קבלת אחריות"

פרויקט "קבלת אחריות" מציע לנהגים שמבלים בפאבים ומועדונים לדעת האם הם כשירים לנהיגה מבחינת רמת האלכוהול הנמצא בגופם. המבלים מקבלים נשיפונים לבדיקת רמת האלכוהול בעת יציאתם מהבילוי. במידה והבדיקה שלילית הם מקבלים צ'ופר כמו תלוש לדלק, לקפה ומאפה, או שי אחר. פעילות זו מתבצעת בישובים רבים בשיתוף עם המשטרה וסיירות ההורים בצורות מגוונות ויצירתיות אחת למספר שבועות ובמיוחד בימי שישי וחגים.

קמפיין חוצות. נערכו קמפיינים רבים בנושא האלכוהול. בחלק מהקמפיינים היו שותפים סטודנטים ותלמידים.

פעילות מול הפיצוציות במספר ערים החל מבצע אכיפתי של העירייה כנגד מכירת אלכוהול לקטינים בפיצוציות. המבצעים כללו רצף של פעילויות, החל בשילוט בפיצוציות, דרך גיוס בעלי הפיצוציות לקמפיין ועד לחקיקת חוקי עזר עירוניים בנושא.

מבחר פעילויות ייחודיות עם בני נוער

בכל הישבים נערכו השנה מאות סדנאות ופעילויות מגוונות לבני נוער בכלל ולבני נוער בסיכון בפרט.

- תוכניות לנוער המשלבות **פעילות ספורט** חלופית כגון: צלילה, כדורגל, ימאות ועוד. בתוכניות אלה, הספורט מהווה פעילות המושכת את בני הנוער ובאמצעותה משלבים תכנים של כישורי חיים ומניעת שימוש בסמים ואלכוהול.
- תוכניות לנוער המשלבות **פעילות אומנותית** כגון: צילום, מוסיקה, תיגוף (תפוף על הגוף), תיאטרון ופיסול. כל התוכניות הללו משלבות בתוכן תכנים של מניעת סמים ואלכוהול.
- **תוכניות חוויתיות** כגון: מתכונים לחיים, טבעתרפיה, אשר מהוות פלטפורמה לתוכניות המניעה השונות עם בני הנוער.
- **תוכניות ייחודיות לנערות** הכוללות מניעת שימוש בסמים ואלכוהול דרך מחול ועבודה על הגוף.
- **יזמות עסקית** לבני נוער בסיכון. פרויקט גננות, בתי קפה, שליחויות ועוד.
- **התנדבות ומנהיגות נוער**, תוכניות הכוללות רתימת בני הנוער לפעילויות התנדבות בכלל ומניעת שימוש בסמים ואלכוהול בפרט. הפיכת בני הנוער למנהיגים בקהילה ודמויות לחיקוי של שינוי והובלת נוער אחר.

פעילויות עם אנשי מקצוע

במהלך השנה נערכו כ-1,500 סדנאות, הרצאות וימי עיון לאנשי מקצוע בישובים השונים בנושא סמים ואלכוהול. אנו חושבים כי הדרכת אנשי מקצוע להבנת הנושא תיצור פירמידה של סוכני שינוי.

התקיימו פעילויות ייחודיות בקרב אנשי מקצוע מהמגזר הדתי שהחלו נחשפים לתופעת השימוש לרעה בסמים ואלכוהול ופנו אלינו בבקשה לעזרה בהתמודדות עמה.

פעילות של הורים וקהילה

אנו רואים חשיבות רבה לפעילות עם ההורים בפרט ובקהילה בכלל. יותר מ - 600,000 איש היו שותפים לפעילויות שונות. במסגרת זו התקיימו במהלך השנה :

- סיירות הורים.
- פעילות מגוונת שנועדו ליצירת דיאלוג בין בני נוער להורים.
- עיתונים וירחונים אינטרנטיים שהכילו מידע על נושא הסמים והאלכוהול הופצו בישובים רבים.
- נפתחו עוד אתרים עירוניים באינטרנט המובלים על ידי המתאמים העירוניים.
- נערכו סדנאות וימי עיון לסטודנטים וצעירים על סכנות השימוש בסמים ושתיית אלכוהול.
- דרשות של האימאמים במסגדים עם מסר שולל סמים ואלכוהול.

אכיפת החוק

תחום האכיפה ברשות הלאומית למלחמה בסמים פועל בשיתוף עם משטרת ישראל, צה"ל, יחידת הסמים של המכס וגורמי אכיפה בקהילה. התמונה המצטיירת בשנת הדו"ח מצביעה על איזון בהיצע, ומראה מספר שינויים בביקוש.

יעדי הרשות בתחום האכיפה לשנת 2007 היו:

- סיוע למשטרת ישראל ולצה"ל בהפעלת אמצעים לחסימת הגבול הדרומי.
- הפעלת מערך נייד לבדיקת נוהגים בהשפעת אלכוהול וסמים.
- הרחבת מגוון הבדיקות לגילוי ולהרתעה מפני שימוש באלכוהול וסמים על-ידי קטינים.
- סיוע באמצעים ליחידת הסמים של המכס.
- סיוע בפעילות מצ"ח במאבק בעבירות סמים בצבא.

בהתייחס ליעדים אלו, בשנת העבודה 2007 בוצעו:

- הוכנה תוכנית לשימוש במגוון אמצעים לצורך חסימת הגבול הדרומי (והמזרחי) מפני החדרת סמים ואמצעי לחימה. התוכנית לא אושרה על-ידי משטרת ישראל ולפיכך התמקדנו בסיוע ברכשית אמצעים על-פי דרישה ובשדרוג המחוז הדרומי. בנוסף קיימנו סיורים ומפגשים בנושא צמצום ההיצע.
- ניידת "אלכו-סם" – שפותחה וצויידה במשותף על-ידי הרשות ואגף התנועה במשטרת ישראל, הושקה בראשית השנה והוכנסה לפעילות של ביצוע בדיקות סמים ואלכוהול אקראיות בנהגים בצידי הדרך.
- בדיקות לגילוי שימוש באלכוהול מתבצעות בהתאם לחוק. לגבי בדיקות שיתנו אינדיקציה מהירה לגבי שימוש בסמים בכדי לבסס חשד, נצטרך להמתין עד לקבלתו של תיקון לפקודת התעבורה שיאפשר ביצוע בדיקות רוק (שאינן חודרניות או פולשניות) בנהגים.
- הורחב מגוון הבדיקות לגילוי שימוש בסמים ובאלכוהול בקרב קטינים. בנוסף לבדיקות שנערכו על-ידי יחידות הנוער באמצעות ערכות שנרכשו עבור המשטרה על-ידי הרשות, הופנה מאמץ נוסף לנושא האלכוהול. בשיתוף בין הרשות, המשטרה ומשרד הבריאות, יצאו כוחות משותפים לעריכת ביקורות פתע ב"פיצוציות", מועדונים ופאבים. במועדונים חולקו למעוניינים בכך "נשיפונים" לצורך ביצוע בדיקה עצמית להימצאות אלכוהול בדם.
- יחידת הסמים של המכס הפועלת בכל מעברי הגבול – יבשתיים, ימיים ואוויריים, תוגברה השנה ברכישת כלבים ובסיוע להדרכת כלבים ואימון הכלבנים לצורך הפעילות בשטח.
- מערך מצ"ח הגביר השנה את המאמץ בתקיפת המשתמשים והסוחרים הצליח בסיוע הרשות, להגיע לצמצום היקף תופעה כפי שמשקף בטבלאות הרצופות בזה.

המגמות שנצפו בשוק הסמים במהלך שנת 2007

- גבולות ומעברים יבשתיים, ימיים ואויריים, ממשיכים להוות "שער כניסה" מרכזי למריחואנה, חשיש, הירואין, קוקאין ואקסטזי.
- הקאנביס הינו הסם הנפוץ ביותר לשימוש בצורותיו השונות. סם המריחואנה והחשיש המרוקי מוחדרים לארץ בעיקר דרך הגבול המצרי ומסיני.
- גם השנה נמשכה תופעת "חקלאות ההידרו" של גידולים מקומיים.
- הקוקאין ממשיך לבסס את מעמדו כ"סם מוביל".
- אמפטאמינים :
 - MDMA (אקסטזי) הינה הנגזרת הנפוצה ביותר בשימוש.
 - מתאמפטמין – מופיע לרוב בצורת נוזל, (סם ה-"G").
 - PMMA ו PMA (שהשפעתם דומה לאקסטזי) הוכנסו השנה לפקודת הסמים המסוכנים.
- קיימת התמודדות מתמשכת עם חומרים מסוכנים המשווקים בפיצוציות תחת שמות מפתים ותוך הבטחה כי מדובר "בסמים חוקיים" או גרוע מכך – סמים באישור משרד הבריאות. תופעה זו מחייבת את המערכת להתמודד עם שינוי מרחיק לכת בפקודת הסמים אשר יכלול בפירוט החומרים האסורים משפחות של חומרים ולא רק חומרים ספציפיים בלבד.
- מתחזקת ההערכה כי ארגוני ומשפחות פשע לוקחים חלק פעיל ביבוא, סחר והפצת הסמים בארץ.
- בשנה"ע הנסקרת חלה ירידה בתפיסות סם בהשוואה לשנ"ע 2006, (למעט אקסטזי) אין תשובה מובהקת האם הירידה הינה תוצאה של פעילות הרתעה וחסימת גבולות או, של ביקוש נמוך יחסית לתקופות קודמות.
- בעבירות שימוש ניכרת עלייה של כ-8% לעומת השנה הקודמת, בעוד שבעבירות "סחר" "החזקה" ו"גידול" חלה ירידה.
- בשנת העבודה הנסקרת החלה פעילות משותפת של משטרת ישראל, הרשות וגורמים נוספים לקידום שינויים בחקיקה הקיימת כשהדגשים הינם על:
 - מתן סמכות לשר הבריאות להוספת חומרים לפקודת הסמים בהליך מקוצר.
 - קביעת עונשי מינימום על עבירות סחר בסמים.
 - חקיקת חוק הסמים הישראלי שיחליף את פקודת הסמים המסוכנים "נוסח חדש" 1973 המבוססת על החוק המנדטורי.

נתוני משטרת ישראל

תיקי סמים

2007	2006	2005	העבירה
17,776	16,469	17,063	שימוש
3,301	3,525	3,416	סחר
308	524	711	גידול
5,148	5,279	5,806	אחזקה
26,533	25,797	26,996	ס"ה
תיקי סמים נוער			
2007	2006	2005	עבירה
3,249	3,055	3,322	שימוש
623	650	608	סחר
20	35	77	גידול
189	186	314	אחזקה
4,081	3,926	4,321	ס"ה

תפיסות סמים

2007	2006	2005	העבירה
1,920	5,957	10,000	מריחואנה
1,009	964	1,022	חשיש
36	48	169	קוקאין
136	92	140	הירואין
939,741 טבליות + 30 ק"ג אבקה	138,200 טבליות	270,000 טבליות	אקסטזי
2,093 ריבועים	12,700 ריבועים	2,880 ריבועים	ל.ס.ד

נתוני המטה למלחמה בסמים והלבנת הון ברשות המסים בישראל (מכס)

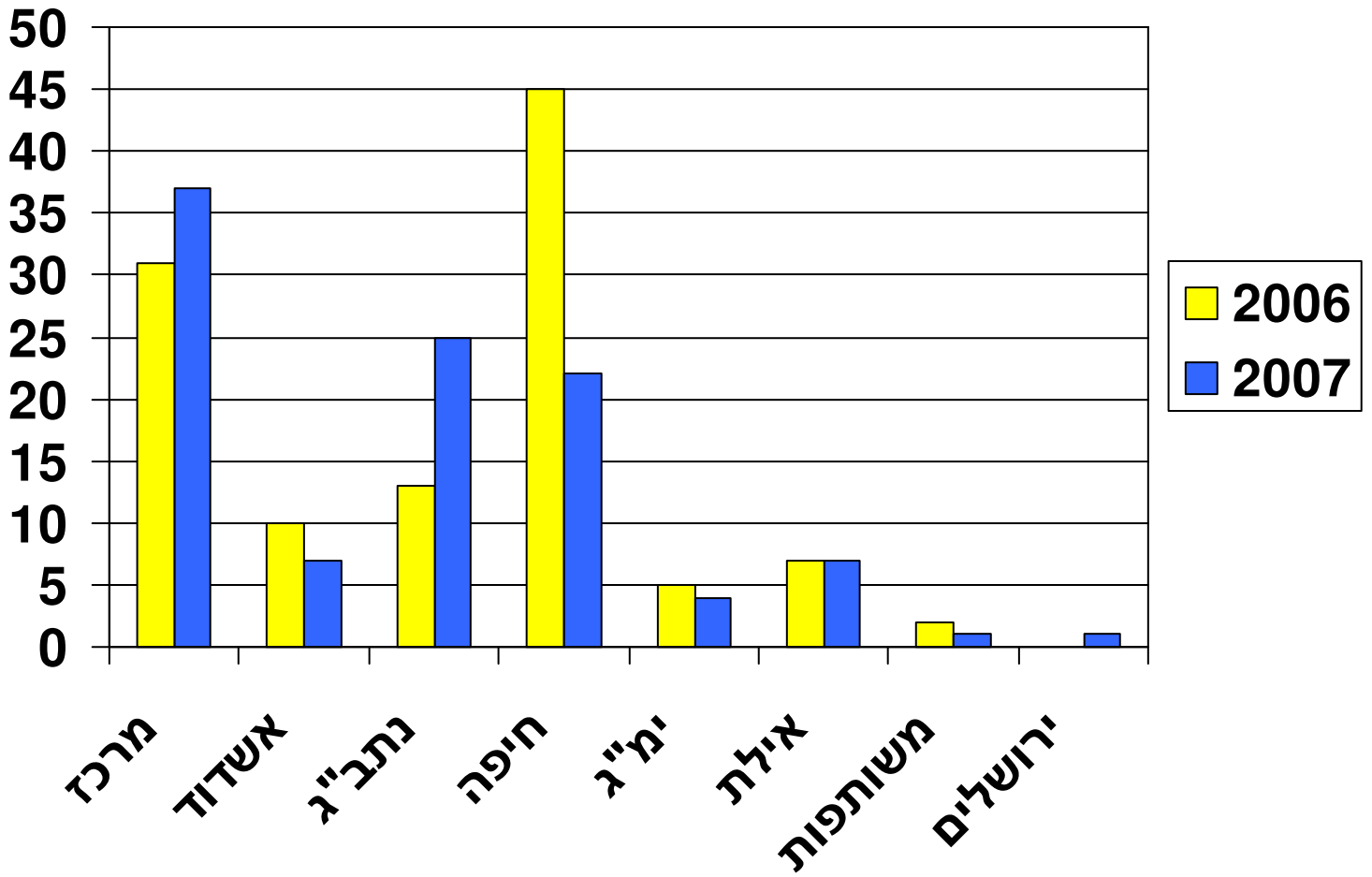
תפיסות לפי סוג הסם

2007	2006	סוג סם
0	18,000 ק"ג	GBL
0	32 יח'	קטמין
16.30 ק"ג	28.6 ק"ג	קנביס
25.7 ק"ג	657 גר'	הרואין
25 יח'	133 יח'	מורפין
968.3 גר'	4.6 ק"ג	קוקאין
2.4 גר'	0	ICE
945,500 אלף יח'	223 יח'	אקסטזי
30.6 ק"ג	10.5 גר'	MDMA
3	0	LSD
18,380 גר'	0	קטינון

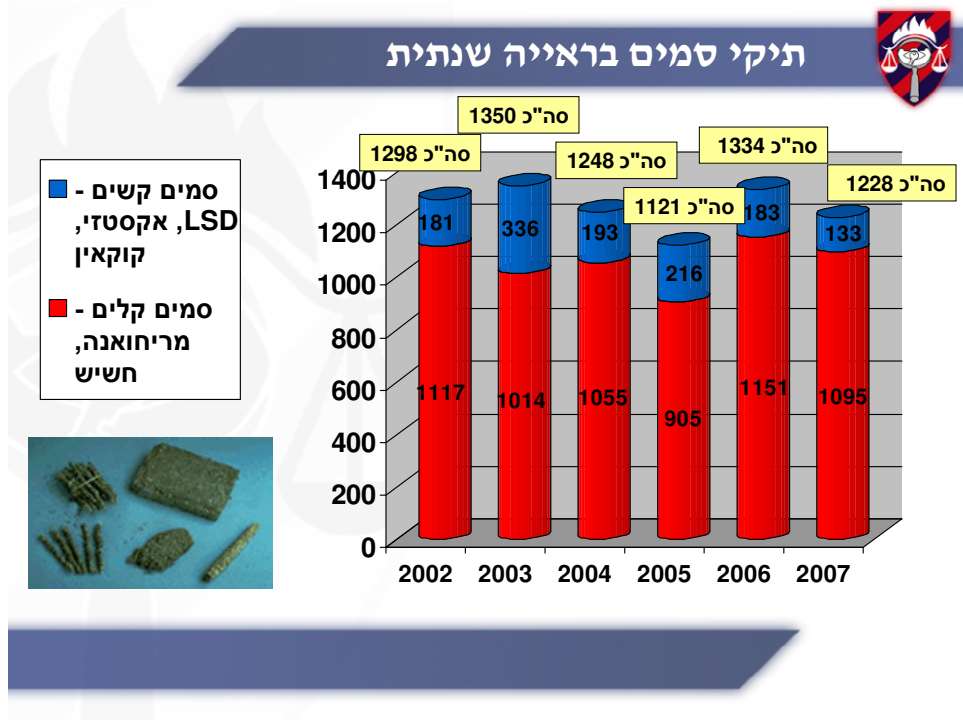
תפיסות ראויות לציין ע"י מדורי יס"מ - מכס

- 13.6 ק"ג הרואין במעבר יצחק רבין באילת.
- 5.26 ק"ג הרואין במעבר יצחק רבין באילת.
- 5.37 ק"ג הרואין במעבר יצחק רבין באילת.
- 1.482 ק"ג ההרואין במעבר נהר הירדן.
- 1.2 מיליון כדורים (תחליפי הסם) והמכונה לייצורם בנתב"ג.
- 906,000 כדורי האקסטזי ו-30 ק"ג MDMA שנתפסו בחיפה.
- 13.1 ק"ג החשיש אשר נתפסו בדואר חבילות ת"א.
- 600 גר' קוקאין באריזות C.D בנתב"ג.
- 2.015 ק"ג ג'ארס הודי בתחתית מכונת תפירה - חשיפה של הכלבנים בשת"פ יס"מ מרכז ויס"מ חיפה.
- 947 גר' קוקאין על בלדריות בנתב"ג בשת"פ ימ"ר מרכז.
- 12,000 כדורי אקסטזי בתוך 9 בקבוקי שמפו בדואר חבילות חיפה.
- 10,173 טבליות קפטגון שהוסלקו בתוך קורות רכב במעבר יצחק רבין.
- 17,000 כדורי אקסטזי בתוך ג'קט, נתפס בשת"פ משטרת הולנד, ימ"ר חוף, יס"מ חיפה ויס"מ נתב"ג.

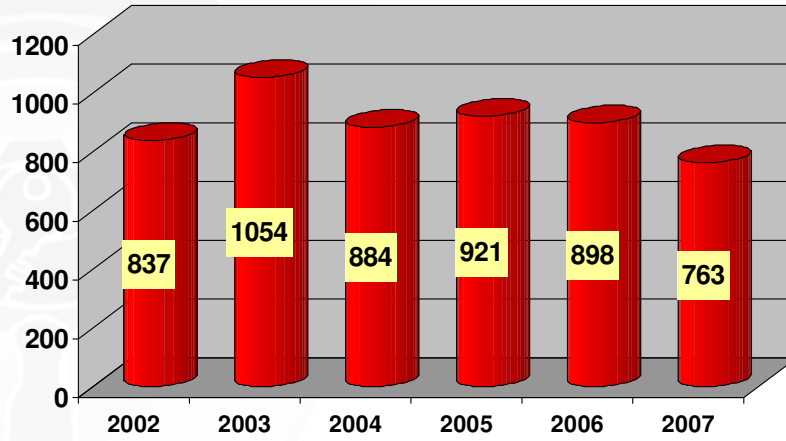
סיכום תפיסות בחתך מדורי

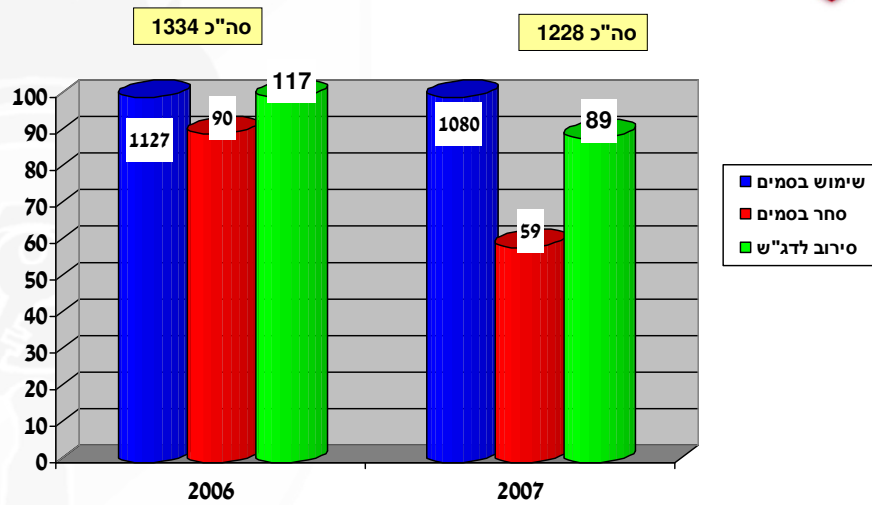
נתוני מצ"ח - 2007

עצורי סמים

תיקי סמים - בחלוקה לסוג עבירה

פיתוח משאבי אנוש

תחום פיתוח משאבי אנוש ברשות אחראי על יזום, פיתוח וקידום תוכניות לימודים והכשרות בכל תחומי המאבק בסמים ובאלכוהול עליהם מופקדת הרשות בהיבטים של הסברה, חינוך, מניעה, טיפול, שיקום, אכיפה והתארגנות קהילתית.

ההכשרות שבוצעו במהלך השנה נחלקות לשישה סוגים, בהתאם לסוג ההכשרה ולקהל היעד :

- תוכניות לימודים וקורסים במוסדות להשכלה גבוהה, במסגרת לימודי תואר ראשון, לימודי תואר שני ובמסגרת לימודי המשך, בחוגים הרלבנטיים.
- הכשרות בסיסיות לתפקיד לסגלים מקצועיים בשירותים השונים.
- הכשרות למכורים נקיים.
- הכשרות להקניית מיומנויות לסגלים מקצועיים ותיקים בשירותים השונים.
- הכשרות לצוותים מקצועיים בדגש על צוותים רפואיים וחינוכיים.
- הכשרות אוריינטציה.

תחום פיתוח משאבי מופקד על :

- פיתוח תשתית מקצועית.
- בניית סטנדרטים אחידים להכשרות.
- יזום ופיתוח הכשרות בהתאמה ליעדי הרשות.
- יזום, פיתוח וקידום הכשרות בהתאם לצרכי השטח.
- עדכון הכשרות תשתית של הרשות.
- יזום, פיתוח וקידום תוכניות לימודים וקורסים במוסדות להשכלה גבוהה, במסגרת לימודים לתואר ובמסגרת לימודי המשך.
- פיתוח עתודת הוראה בנושא סמים ואלכוהול, כמו :
 - עתודת מרצים להעברת נושא "מניעת השימוש בסמים ואלכוהול" לסטודנטים להוראה במכללות.
 - עתודת מדריכי גמילה להכשרת עוזרי מדריכים בשירות בתי הסוהר.
 - עתודה מקצועית להעברת נושא הראיון המוטיבציוני.

- פיתוח הכשרות בסיסיות לתפקיד עובדי סמים הכוללות: הקניית ידע, מתן כלים בסיסיים בתחום טיפול או מניעה והדרכה.
- פיתוח הכשרות למכורים נקיים:
 - הכשרות לתפקיד:
 - מדריכים חברתיים.
 - עוזרי מדריכים בשירות בתי הסהר.
 - מסבירים בקהילה.
 - הכשרות למיומנויות:
 - בשיטת 12 צעדים.
 - בנושא הראיון המוטיבציוני.
- הקניית מיומנויות לסגלים מקצועיים.
- פיתוח הכשרות יחודיות לצוותים מקצועיים, לקידום התמקצעותם.
- פיתוח הכשרות ברמת אוריינטציה לסגלים מקצועיים ולקבוצות בקהילה, להרחבת המודעות, להקניית ידע בסיסי בזיהוי, איתור והפניה לסוכנויות טיפול הולמות.
- מתן מלגות לימודים לאנשי מקצוע ולמכורים נקיים לקידום התמקצעותם בתחום.

בשנת 2007 התקיימו 31 הכשרות ויום עיון אחד, ברמה הארצית, בהן הוכשרו כ-1,200 סטודנטים ואנשי סגל מקצועיים:

- 7 תוכניות לימודים במוסדות להשכלה גבוהה.
- 4 הכשרות בסיסיות לתפקיד עובדי סמים.
- 4 הכשרות למכורים נקיים.
- 3 הכשרות למיומנויות.
- 8 הכשרות לצוותים מקצועיים
- 5 הכשרות אוריינטציה.
- 1 יום עיון.

פירוט ההכשרות שבוצעו בשנת 2007

7 תוכניות לימודים במוסדות להשכלה גבוהה

תוכניות בתחום מניעה

- קורסים בנושא מניעת שימוש בסמים ואלכוהול במסגרת לימודי תואר שני באוני' בן-גוריון.
- קורסים בנושא מניעת שימוש בסמים ואלכוהול במכללת אורנים בחוג לחינוך חברתי.
- הכשרת מרצים מ-9 מיכללות, בפרישה ארצית, כולל המגזר הערבי והדת, להובלת הכשרתם של סטודנטים להוראה בנושא "מניעת שימוש בסמים ואלכוהול", כחלק מלימודי חובה במיכללות.

תוכניות בתחום טיפול

- לימודי התמקדות בנושא "טיפול במשתמשים בחומרים פסיכואקטיביים" כולל הכשרה מעשית. במסגרת לימודי תואר ראשון בעבודה סוציאלית, אוני' בן גוריון, בנגב.
- לימודי התמקדות בנושא טיפול "במשתמשים בחומרים פסיכואקטיביים" כולל הכשרה מעשית. במסגרת לימודי תואר ראשון עבודה סוציאלית, באוני' העברות בירושלים.
- לימודי סמים ואלכוהול כחלק מלימודי הכשרה על בסיסית לאחיות מוסמכות המתמחות ברפואה דחופה. מתקיים בחמישה ביי"ס לאחיות בארץ.
- לימודי סמים ואלכוהול כחלק מלימודי אחיות בבתי ספר לסיעוד. בבי"ח הדסה עין כרם, ביי"ח קפלן ברחובות....

4 הכשרות בסיסיות לתפקיד

הוכשרו מטפלים במבוגרים נפגעי סמים ואלכוהול ומטפלים בבני נוער נפגעי סמים ואלכוהול משירותים שונים.

- הכשרה לטיפול בנפגעי סמים ואלכוהול מבוגרים – מחזור כ"א.
- הכשרה לטיפול בנפגעי סמים ואלכוהול מבוגרים – מחזור כ"ב.
- הכשרה לטיפול בנפגע סמים ואלכוהול מבוגרים – מחזור כ"ג.
- הכשרה לטיפול בנוער נפגע סמים ואלכוהול מחזור לימודים ו'.

4 הכשרות למכורים נקיים

- הכשרת מכורים נקיים לתפקיד מדריכים חברתיים במסגרות טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול. מחזור לימודים ט"ו במכללת בית-ברל.
- הכשרת מכורים נקיים לתפקיד מדריכים חברתיים במסגרות טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול. מחזור לימודים ט"ז, במכללת בית-ברל.
- הכשרת אסירים, מכורים נקיים, כעוזרי מדריכים בכלא חרמון – מחזור לימודים ב'. כלל חלק עיוני, סדנאי ופרקטיקום.
- הכשרת מכורים נקיים כמסבירים בקהילה, כלל התנסות בהעברת סיפור אישי.

3 הכשרות למיומנויות לאנשי סגל מקצועי

- הכשרה לטיפול קבוצתי בנפגעי סמים ואלכוהול.
- הכשרה לשיטת 12 צעדים, התמקדות בעבודה עם בני נוער וצעירים נפגעי סמים ואלכוהול – מחזור לימודים ד'.
- הכשרה לשיטת 12 צעדים, התמקדות בעבודה עם מבוגרים נפגעי סמים ואלכוהול – מחזור לימודים ה'.

8 הכשרות לצוותים מקצועיים

- 5 הכשרות לרופאי משפחה בפריסה ארצית: הועברו לרופאי משפחה מאזור השרון, קיבוץ עמיעד, באר-שבע (כולל מענה למגזר הבדואי ולדרום בכלל), מרפאת זבולון בקריות ולרופאי משפחה במחוז ת"א.
- הכשרה לרופאי ילדים בבי"ח כרמל בחיפה.
- הכשרה ארצית לאחיות חדרי מיון ואחיות בקהילה. התקיים בבי"ס לאחיות בבי"ח איכילוב.
- הכשרה למנחי קבוצות הורים במכון "מעגלים".

5 הכשרות אוריינטציה לאנשי סגל מקצועי

- לקציני מבחן לנוער ולמבוגרים.
- לסגלי השירות לנוער וצעירים.
- מדריכים חינוכיים בפנימיות.
- עו"סים בפנימיות.
- מדריכים ברשות חסות הנוער.

יום עיון לצוותי רפואה דחופה

התקיים בבית-חולים סורוקה בבאר-שבע בהשתתפות רופאים ואחיות חדרי מיון, סטודנטים לרפואה ורוקחים.

הדגשי עשייה בשנת 2007

- פיתוח הכשרה, ברמה מערכתית, למרצים נבחרים במכללות להובלת הכשרתם של סטודנטים להוראה בנושא "מניעת השימוש בסמים ובאלכוהול" כחלק מלימודי החובה במכללות.
- פיתוח הכשרות לצוותים רפואיים בפריסה ארצית. לרופאים ואחיות חדרי מיון, לרופאי משפחה וילדים.
- הכשרת מכורים נקיים כמדריכים חברתיים במסגרות טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול, המזכה באקרדיטציה להמשך לימודים אקדמיים.
- פיתוח עתודת הוראה מקרב בוגרי הכשרת מדריכים חברתיים במסגרות טיפול בנפגעי סמים ואלכוהול, כמרצים בהכשרת עוזרי מדריכים בכלא חרמון, המיועדת לאסירים מכורים נקיים.

הדגשי עשייה עם הפנים לעתיד

- הקניית תוכנית לימודים אחידה בנושא "מניעת השימוש בסמים ובאלכוהול" שתלמד כחלק מלימודי החובה לסטודנטים להוראה במכללות.
- המשך פיתוח הכשרתם של צוותים רפואיים וחינוכיים.

מחקר

הרשות המשיכה ליזום ביצוע מחקרים בראייה רב-תחומית: סקרים, מחקרי הערכה ומחקרים בתחומים חברתיים, רפואיים ובתחום מדעי הטבע.

מטרת המחקר הינה פיתוח ידע רחב שימש כבסיס לפיתוח פעולות הרשות בפרט והפעילות הארצית בכלל, כל זאת בהתאם לחוק הרשות.

תחום המחקר המשיך בעבודתו במתן מענקי מחקר לחוקרים ומלגות השתלמות לסטודנטים לתואר שני ושלישי.

בשנת 2007 טופלו 52 מחקרים בשלבים שונים של ביצוע. תיאור המחקרים שהסתיימו השנה מופיע בהמשך.

המחקרים המבוצעים על-ידי הרשות נחלקים לחמש קטגוריות: סקרים, מחקרי הערכה, מחקרים יישומיים במדעי החברה, מחקרים יישומיים במדעי הטבע, הרפואה והטכנולוגיה, ומלגות לסטודנטים לתואר שני ושלישי.

בשנת 2007 נערכו:

- 3 סקרים: 1 הסתיים, 2 בביצוע.
- 7 מחקרי הערכה: 3 הסתיימו, 4 בביצוע.
- 3 מחקרים יישומיים במדעי החברה: 1 הסתיים, 2 בביצוע.
- 14 מחקרים יישומיים במדעי הטבע, הרפואה והטכנולוגיה: 3 הסתיימו, 11 בביצוע.
- 11 מלגות לתואר שני ושלישי: 5 הסתיימו, 6 בביצוע.
- 7 מחקרים בתהליך הכנה לביצוע (אחרי דיון בוועדת מחקר ומידע).
- 7 מחקרים בתהליך טיפול (לפני שיפוט/דיון בוועדת מחקר ומידע).

תחום המחקר המשיך להפיץ גם השנה לקט ידיעות תקופתי בתחומים שונים הקשורים לסמים. הידיעות פורסמו בספרות המחקרית הבינלאומית, ואנו לקטנו, תרגמנו והפצנו אותן באופן אישי. לקט הידיעות מופיע באתר האינטרנט של הרשות.

להלן תיאור תמציתי של המחקרים שהסתיימו בשנת 2007:

סקרים

בסקר שנערך בקרב בני נוער, תלמידים ומנותקים, יוצאי חבר העמים, נמצא כי שיעור השימוש בחומרים פסיכואקטיביים גבוה יחסית לבני נוער ילידי הארץ. לאוכלוסיה זו מאפיינים רבים הדומים למאפייני בני נוער משתמשים שהם ילידי הארץ, למשל נשירה ממערכת החינוך, משפחה חד-הורית ועוד, אולם יש לה גם מאפיינים משלה. לדוגמא, העולים מחבר העמים חשים כ-"בעלי זהות שולית": הם אינם חשים ישראלים ומרגישים דחויים מצד ילידי הארץ, אך מצד שני הם גם מרגישים כי איבדו את זהותם התרבותית כיוצאי חבר העמים.

מחקרי הערכה

השנה הסתיים מחקר אשר נועד להעריך את יעילותה של תוכנית סיוע מבוססת על עזרה הדדית בין עמיתים שהוקמה במפעל ישראלי למניעה ולטיפול בבעיות של שימוש לרעה בסמים ובאלכוהול בקרב העובדים. נמצא כי מרבית הפניות של העובדים נגעו לבעיות של שימוש בקרב בני משפחה. פעילות הסיוע של התוכנית כללה הפניה לעזרה מקצועית, אוזן קשבת ותמיכה רגשית. חסר היה גיבוי ההנהלה לצורך ביצוע הפניות.

במחקר שבדק תוכנית המכשירה מכורים נקיים כמדריכים חברתיים במסגרות טיפול נמצא כי רוב המדריכים הביעו שביעות רצון מן התוכנית, אם כי יש שטענו כי בחלק מהקורסים והסדנאות היה מספר המפגשים מועט. בגלל מורכבותו, היה קושי בהגדרת התפקיד "מדריך חברתי".

במחקר הערכה ל-"טיפול משפחתי רב-מימדי" שנערך במספר מרפאות אל-סם בארץ, לא נמצאו הבדלים ביעילות הטיפול בין קבוצת הטיפול המשפחתי לבין קבוצת הביקורת, שלא כללה טיפול משפחתי, כנראה עקב הסתמכות רבה יותר של המטפלים על שיטות טיפול "ישנות" ומוכרות מאשר בשיטת טיפול חדשנית זו.

מחקרים יישומיים בתחום מדעי החברה

במחקר שבדק את רמת הענישה על עבירות סמים בישראל בשנת 2001 נמצאו הבדלים הקשורים ברמות הענישה על-פי סוגי ערכאות, מחוזות שיפוט, סוג העבירה, סוג הסם, אופן ניהול התיקים ולאום.

מחקרים יישומיים בתחום מדעי הטבע, הרפואה והטכנולוגיה

נערך מחקר על השפעת החומר הפעיל במריחואנה (THC) ואלכוהול, לחוד ובשילוב שניהם, על איכות הנהיגה של משתמשים "חברתיים". בנוסף, נמדדו ביצועים קוגניטיביים והרגשה סובייקטיבית של המשתמשים. נמצא כי איכות הנהיגה (מס' תאונות) אכן נפגעה בקרב משתמשי האלכוהול והמריחואנה, בעיקר בקרב המשתמשים במריחואנה בשילוב עם אלכוהול. כמו כן נפגעו הביצועים הקוגניטיביים. למרות פגיעות אלו, נכונות המשתמשים לנהוג (למרות השימוש) נותרה בעינה בחלק מהמקרים.

במחקר שנערך על עכברי מעבדה שנחשפו להירואין ברחם אמם (שנת מחקר ראשונה) נמצא כי השתלת תאי גזע במוחם הביאה לתיקון הפגיעות המוחיות שנגרמו עקב כך.

במחקר שנערך בקרב עכברי מעבדה שנחשפו ל-THC, החומר הפעיל בקנאביס, (שנת מחקר ראשונה) נמצא שמינון מאוד קטן של החומר עלול לגרום לנזקים קוגניטיביים ארוכי-טווח.

מחקר לתואר שני ושלישי

מחקר בנושא צהבת מסוג C בקרב מכורים לסמים במרכזי מתדון בארץ מצא כי היקף הימצאות המחלה גבוה, וכי רמת הידע לגבי המחלה אינה מספיק גבוהה.

במחקר שנערך על הורים בקרב האוכלוסייה הערבית והיהודית בארץ והתייחסותם לשימוש בסמים על-ידי ילדיהם נמצא כי הורים ערבים נטו לייחס את השימוש בסמים על-ידי ילדם לגורמים חיצוניים יותר מאשר הורים יהודים שנטו לייחס זאת לגורמים פנימיים; בנוסף, הורים ערבים ייחסו פחות אחריות לעצמם בהקשר לשימוש בסמים על-ידי ילדם, מאשר הורים יהודים. מידת נכונות ההורים לעזור לילדם לצאת ממעגל הסמים היה דומה בשתי האוכלוסיות.

במחקר אחר שנערך על דפוסי תקשורת בנושא סמים בין הורים לילדיהם הבוגרים המשתמשים בסמים נמצאו פערים בידע על שימוש בסמים, בתפיסת משמעות השימוש בסמים, ובתפיסת החוויות והסיכונים הקשורים לכך.

במחקר נוסף תוארו התנהגויותיהם הפליליות והסחר בסמים של קבוצת מתבגרים עבריינים בעיר בישראל. המחקר התמקד בדמויות הנערים והקשר ביניהם, ההתנהגות הפלילית בה היו מעורבים והקשר שלהם אל הקהילה.

ובמחקר אחרון נבדקו מאפייניהם הייחודיים של ייצוגי האובייקט ההוריים בקרב מכורים נקיים שנגמלו מהירואין. נמצא כי המכורים מאופיינים ברמות נמוכות באופן יחסי של התפתחות ייצוגי האובייקט ההוריים, וכי סגנונות הורות שהיו לא יעילים קשורים בתחילת שימוש בסמים בגיל צעיר של המכורים.

להלן רשימת המחקרים:

שלושה סקרים

הסתיימו

- דפוס שימוש בחומרים פסיכואקטיביים בקרב בני נוער לומדים ומנותקים יוצאי חבר העמים.

בביצוע

- צריכת סמים של גילאי 18-30 בישובים כפריים (מחקר המשך).
- סקר שימוש בחומרים פסיכואקטיביים בצה"ל (מס' 8).

שבעה מחקרי הערכה

הסתיימו

- הקמה והערכה של תוכנית סיוע מבוססת על עזרה הדדית בין עמיתים (EAP) במפעל ישראלי.
- טיפול משפחתי עבור מתבגרים ישראלים המשתמשים בסמים.
- הערכת תוכנית ההכשרה להדרכה חינוכית-טיפולית עם נגמלים מסמים ואלכוהול.

בביצוע

- הערכת סדנאות הורים עולים של הרשות למלחמה בסמים.
- הערכת סדנאות הורים של הרשות למלחמה בסמים.
- הערכת תוכנית להחלפת מזרקים בישראל.
- הערכה לארבע קבוצות בתחום המניעה בתוכנית לנוהגים בהשפעת אלכוהול.

שלושה מחקרים יישומיים בתחום מדעי החברה

הסתיימו

- רמת הענישה וההיבט הטיפולי בעבירות סחר בסמים בישראל 2001.

בביצוע

- חשיפה של מתבגרים לאירועי חיים שליליים ושימוש בחומרים: גורמי סיכון וחוסן.
- הפרעות דכאוניות ותפקידן בשימוש בחומרים ממכרים בקרב מבוגרים צעירים.

ארבעה-עשר מחקרים יישומיים בתחום מדעי הטבע, הרפואה והטכנולוגיה

הסתיימו

- מעורבות של קנבינואידים במוות תאי מתוכנן (אפופטוזיס) וחקר המנגנון המולקולרי לתופעה זו (שנה א').
- השפעת החומר הפעיל במריחואנה ושתיית אלכוהול על איכות הנהיגה, הזכרון, הדחק הפיזיולוגי וההרגשה הסובייקטיבית.
- השפעת החומר הפעיל העיקרי במריחואנה (THC) ואלכוהול על מדדים פיזיולוגיים, התנהגותיים וקוגניטיביים בנהיגה.

בביצוע

- יחסי הגומלין בין גורמים תורשתיים לסביבתיים בילדים עם וללא ADHD שנולדו להורים מכורים לסמים.
- תיקון מומי לידה של המוח והתנהגות, אשר נגרמו על ידי הרואין באמצעות השתלת תאי גזע.
- השפעות נוירוטוקסיות ונזקים קוגניטיביים בעקבות חשיפה כרונית של עכברים לסמים קנבינואידים.
- הקשר בין איכות שינה ורמות מתדון במכורים להרואין לשעבר המטופלים באחזקת מתדון. אבחון וזיהוי ילדים ומתבגרים הפונים לחדר מיון בעקבות שימוש בסמים ואלכוהול.
- הדמיה תפקודית של המוח במשתמשים קבועים באקסטזי.
- טיפול בתסמונת הגמילה ממריחואנה בעזרת ציטלופרם בשילוב עם תרפיה קוגניטיבית-התנהגותית.
- מניעת תופעות לוואי בגמילה מהירה מאופייטים בעזרת הרדמה ספינלית בחולדות.
- השפעת קנבינואידים על תהליכי ריפוי בעצם.
- שימוש במכשיר לגירוי מגנטי במוח כטיפול חדשני לגמילה משימוש בחשיש.
- איתור שדות חשיש באמצעות כלים של חישה מרחוק.

אחת-עשרה מלגות לעידוד העתודה האקדמית

הסתיימו

- הפטיטיס סי (HCV) בקרב מכורים לסמים המטופלים במרכזי מתדון בארץ (לתואר מוסמך).
- ייחוסם של הורים ערבים ויהודים כלפי השימוש לרעה בסמים של בניהם (לתואר מוסמך).
- דפוסי תקשורת במשפחה: צעירים והוריהם מדברים על סמים (לתואר מוסמך).
- מתבגרים המעורבים בהתנהגויות פליליות ובסחר בסמים (לתואר מוסמך).
- רמתם ההתפתחותית ואיכותם של ייצוגי האובייקט בקרב גברים בהליכי גמילה שונים (לתואר מוסמך).

בביצוע

- מנבאי אפיון נשירה מטיפול בקהילות לנפגעי סמים: השוואה בין ילידי הארץ לילידי חבר העמים (לתואר דוקטור).
- הפרופיל האישיותי, חומרת ההתמכרות והקשר ביניהם בקרב אוכלוסיית מכורים לסמים ערבים ויהודים הפונים לטיפול (לתואר דוקטור).
- השלכות החשיפה לטרור על הבריאות הנפשית של מתבגרים (לתואר דוקטור).
- רבוי המשמעויות של מוסיקה בחיי מכורים לסמים (לתואר מוסמך).
- השפעת טיפול עם DHEA על גמילה מקוקאין ונוירוגנזה בהיפוקמפוס של חולדות בוגרות (לתואר מוסמך).

- פרופיל פסיכו-סוציאלי של התמכרות: ייחודי לסמים או מאפיין גם הימורים פתולוגיים והפרעת אכילה התקפית? (לתואר מוסמך).

שבעה מחקרים הנמצאים בתהליך הכנה לביצוע (לאחר דיון בוועדת מחקר ומידע)

- פנייה לעזרה של בני נוער בנוגע לשימוש בחומרים פסיכואקטיביים.
- דפוסי התקשרות, נכונות לבקש עזרה ונשירה מקהילות טיפוליות (לתואר מוסמך).
- תהליך ההחלמה של אמהות המכורות לסמים בקהילה טיפולית (לתואר מוסמך).
- הגורמים המשפיעים על הנטייה לשימוש בסמים ובאלכוהול בקרב בני נוער יוצאי מדינות חבר העמים.
- הערכות נערים המכורים לסמים והוריהם ביחס לדפוסי שימוש בסמים של נערים: השלכות על הצלחה בטיפול.
- השוני הכימי של חשיש ממקורות שונים שנתפס בישראל.
- נרגילה בישראל: בדיקת עשן הנרגילה, בהשוואה לסיגריות ומריחואנה.

שבעה מחקרים הנמצאים בתהליך טיפול (לפני שיפוט/דיון בוועדת מחקר ומידע)

- השימוש בחומרים פסיכואקטיביים בקרב תושבי מדינת ישראל: סקר אפידמיולוגי 7.
- מעורבות קנבינואידים במוות תאי מתוכנן (אפופטוזיס) וחקר המנגנון המולקולרי המעורב בתופעה זו (מחקר המשך).
- ידע, עמדות ושימוש בחומרים פסיכואקטיביים בקרב מבוגרים ערבים ודרוזים בישראל (מחקר המשך).
- תרומת חיזוק חיובי לנשים בהריון המטופלות במתדון על בריאות העובר והצלחת הטיפול האחזקתי בנשים.
- נשירה ממסגרות טיפול במתמכרים לחומרים פסיכואקטיביים: היבטים סביבתיים וארגוניים.
- תופעת עישון נרגילה בקרב בני נוער בגילאי 15-18 בעיר סחינין (לתואר מוסמך).
- זהותם האבהית של מכורים לסמים (לתואר מוסמך).

מרכז הדרכה ומידע ע"ש קרי לידס

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול הינה גוף היחיד במדינת ישראל המופקד על מתן מידע לציבור בתחומי הסמים והאלכוהול ועל הכשרת והסמכת כח-אדם מקצועי. ערב הקמת מרכז ההדרכה והמידע, פעל ברשות מרכז מידע מבוסס על ספרייה ובה כ-10,000 כותרים, אתר אינטרנט פעיל וקו חם שפעל 24 שעות ביממה לשירות הציבור. משימת הכשרת כח-אדם מקצועי ומיומן התבצעה בשיטת "מיקור חוץ" כאשר גוף המטה התנהל ברשות.

הקמת מרכז ההדרכה והמידע ענתה לצורך של הרשות בהקמת מרכז מידע לאומי שיתן שירות בהיקף ארצי בכל תחומי העיסוק של המאבק בנגע הסמים והשימוש לרעה באלכוהול. מרכיבי המרכז כוללים: ספרייה עם יכולת אכסון עתידית של עד 20% יותר, בעלת יכולת למתן שירות לעשרה מבקרים בו-זמנית. כיתת לימוד מאובזרת שתוכל להכיל 50 לומדים, עמדות מחשב אינטראקטיביות, חדר לקו החם, אזור המתנה (כולל מטבחון, שירותים ופינת ישיבה) וחדר מנהל.

צורך זה של הרשות להקים מרכז הדרכה ומידע ארצי, עלה בקנה אחד עם רצונם של בני משפחת לידס להנציח את זכרו של בנם המנוח, קרי. משפחת לידס ביחד עם אגודת יאדא"ף מארה"ב התגייסו והרימו תרומה נכבדת להקמת המרכז. בניית המרכז נמשכה כחודשיים והוא נפתח לקראת סוף שנת העבודה 2006.

המרכז כולל מאגר מידע בינלאומי בתחומי המלחמה בסמים ובאלכוהול ומושיט סיוע לכלל העוסקים בתחום בכל הקשור בבניית תוכניות והטמעתן בשטח, כמו כן המרכז מהווה בית מרכזי לעריכת השתלמויות והכשרות לאנשי מקצוע.

תחומי הפעילות של מרכז ההדרכה כוללים:

- סיוע וייעוץ בהכנת תוכניות מניעה על פי תפיסת העולם של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול. מערך ההדרכה והמידע מהווה גורם מניע ומסייע בהטמעת תוכניות חדשות וביישומן בשטח.
- ייעוץ לאנשי מקצוע, מתאמים ורכזי מניעה בבניית ובביצוע השתלמויות והכשרות בהתאמה לצרכיהם הייחודיים.
- ארגון וביצוע השתלמויות ייחודיות במרכז ההדרכה עבור כח-אדם מקצועי בתחומי הקהילה, טיפול ומניעה. נושאי ההשתלמויות כוללים: פיתוח צוותים, פיתוח ארגוני, מיומנויות ניהול וכד'. ההשתלמויות מבוצעות בשיתוף עם גורמים מקצועיים מהארץ ומהעולם.
- איסוף, מיון, תיעוד והכנת חומרים שימשו ככלי עזר לפעילות המתבצעת בשטח. בשנת הדו"ח הופק דיסק מידע לשימוש בקהילה.
- איתור, הצמחה והכשרת מרצים/מנחים חדשים שסייעו לקהילה בהובלת התהליך היישובי. לדוגמא: קורס הכשרת מנחי סדנאות הורים, קורס הכשרת מכורים נקיים כמסבירים בקהילה.

בשנת 2007 בוצעו:

- קורס מיומנויות ניהוליות ל-17 מתאמים חדשים. הקורס כלל שמונה מפגשים שהוקדשו ללימוד ורכישת כלים בתחומי: פיתוח ערכים וחזון, התנגדויות, פרדיגמות, בניית אסטרטגית פעולה, אחריות מחויבות ואותנטיות, ניהול משא ומתן, ישוב סכסוכים ובניית הסכמות בארגון, כלים לפיתוח תקשורת בין אישית, זיהוי נושאים ואינטרסים, גיוס משאבים.
- קורס בסיסי ל-15 רכזי מניעה ישוביים לעבודה עם אוכלוסיית עולים יוצאי חבר המדינות. הקורס נמשך לאורך השנה וכלל אפיון התפקיד, הכרות עם תחום הסמים והאלכוהול, מיומנויות תקשורת, גיוס קהילה, הכנת תיק ישוב וכד'.
הכשרת מנחי סדנאות הורים שעובדים בקהילה וחסר להם מידע בנושא "חומרים ממכרים" – התקיימו שני מחזורים, השתתפו 32 מנחים.
- קורס מסבירים (מכורים נקיים) - מתן כלים וידע לספר את הסיפור האישי כחלק מתוכנית מניעה בקהילה. הקורס הועבר במשך עשרה מפגשים ל-20 משתתפים.
- שתי הרצאות לאנשי מקצוע ע"י מרצים מחו"ל בשת"פ ראש תחום טיפול ושיקום.
- ד"ר אהוד בסטיאן מאמסטרדם הרצה על:
"גמילה באמצעות איבוג'אין" (ד"ר בסטיאן הינו דור שלישי למטפלים באמצעות איבוג'אין) מרפאות לחלוקת הרואין – הרציונאל והתוצאות. שימוש בחומרים הזיוניים לצרכים טיפוליים.
- ד"ר מרק גלנטר מארה"ב הרצה על: ההיבט הפסיכולוגי של תוכנית 12 הצעדים והשלכותיה לגבי טיפול בהתמכרות.
- יום עיון בנושא הראיון המוטיבציוני לעובדי האיגוד הירושלמי.
- סיוע בבניית תכני ההכשרה לצוות אלטרנטיב ופתיחת ההכשרה במרכז ההדרכה.
- הכשרת עובדי נוער בעמותת על"ם. ההכשרה נערכה במשך יומיים בהשתתפות 100 עובדים מקצועיים המועסקים בעמותה. בנוסף, מרכז ההדרכה בנה תוכנית הכשרה לעובדי עמותת על"ם שתועבר במהלך שנת 2008. התוכנית כוללת מפגשי העשרה חודשיים והשתלמות בת עשרה מפגשים בתוכנית 12 הצעדים.
- נכתבה ונערכה חוברת הדרכה למדריכי תנועות נוער עפ"י בקשת מתאמים העובדים עם תנועות הנוער. בחוברת קיים מידע בנושא סמים ואלכוהול ומגוון של פעילויות אשר המדריך יכול להעבירן במסגרת הפעולה. פעולות אלה הינן חלק ממערך המניעה היישובי.
- התקיים מפגש עם מדריכי תנועת הצופים במחוז שרון להקניית ידע בתחומי סמים ואלכוהול, איתור וזיהוי נוער במצבי סיכון, ומתן כלים להעברת תוכניות למניעת השימוש בסמים ובאלכוהול במסגרת תוכנית ההדרכה.
- סיוע לחיל חינוך בצה"ל בהפקת ערכת "הבחירה בחיים" למפקדים. הערכה הופקה עבור מפקדים בצה"ל, במטרה להקנות להם כלים להעברת מסרים קצרים וברורים בנושא שלילת השימוש בסמים ובאלכוהול וחידוד נורמות וערכים המקובלים בצה"ל.
- הפקת ערכת "סמים וספורט" בשותפות עם תחום מניעה. מדובר בערכה מודולרית אשר תאפשר למדריכי ספורט לשלב פעילויות למניעת השימוש בסמים ובאלכוהול במסגרת האימונים.
- התקיימו מפגשי הכשרה לעובדי חברת "קישורית", אשר נותנים מענה לפניית לקו החם של הרשות, בעברית וברוסית, לאחר שעות העבודה.
- עריכת הכשרות לאנשי הצוות החינוכי והטיפול של כפרי הנוער קדמה (ליד קרית מלאכי) ונירים (בגליל המערבי). ההכשרות הוקדשו למתן ידע בנושא סמים ואלכוהול, איתור וזיהוי בני נוער במצבי סיכון, והנחלת כלים להתמודדות עם בני נוער במצבי סיכון.
- קורס ללימוד שפות, במסגרת העשרה לצוות הרשות.

אתר האינטרנט:
www.antidrugs.gov.il

במהלך שנת 2007 עבר אתר האינטרנט רענון ושדרוג. האתר ממשיך להוות מאגר מידע מועיל ורב ערך ומחזק את הקשר של הרשות עם כלל הציבור. במסגרת שיפור פני האתר, נוספה לאתר מפה גיאוגרפית של ארץ ישראל, בחלוקה לאזורים. באמצעות לחיצה על המפה ניתן לקבל מידע מידי על "מה בסביבה שלך". המידע הניתן כולל הפנייה למרכזי טיפול ולמתאמי המאבק בסמים בישובים השונים. במהלך שבוע הסמים הלאומי שהתקיים בחודש דצמבר 2007, ניתן היה להתעדכן על פעילות בקהילה דרך אתר האינטרנט של הרשות. באתר פועל מזה כשנתיים פורום מקצועי סגור המיועד לשימוש הבלעדי של מתאמי המאבק בסמים בישובים השונים ברחבי הארץ. פורום זה משמש כמקום מפגש להעברת ידע, לחילופי דעות ולהתייעצויות מקצועיות.

האתר מתעדכן באופן שוטף בחדשות ואירועים מהארץ ומהעולם ובפעילויות התחומים השונים.

לקראת שבוע הסמים נפתח באתר פורום פתוח המיועד לכלל הציבור. הפורום עלה לאויר ב-16 בדצמבר 2007, והוא ממשיך לפעול. למרות שעד מועד כתיבת הדו"ח מספר הפניות לפורום היה מצומצם אנו מקווים שבחלוף הזמן הפורום יתפוס תאוצה ויהווה כלי נוסף לשמירת ערוצי תקשורת פתוחים בין הרשות לציבור.

בשנת 2007 שולבו באתר הרשות מחקרים שבוצעו ביוזמת הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול והסתיימו במהלך השנה, בגרסתם המלאה (בפורמט PDF). כמו כן נסרקו כמה מחקרים מן העבר ושולבו במלואם באתר. נוסף מידע על אלכוהול ועדכונים על השפעות של סמים אחדים. הספר "הסמים הנפוצים בישראל" נסרק במלואו ושולב באתר, במדור סמים והשפעותיהם. כמו כן, שולבו באתר כל לקטי המידע שנכתבו על-ידי המדענית הראשית ונוסף מידע על פרסומים חדשים שהוכנסו למאגר הספרייה (בעברית ובאנגלית).

אתר האינטרנט מאפשר לבצע חיפוש במאגר המידע של הרשות:

http://www.infocenters.co.il/ada/sapir_asp/sapir_heb.asp

האתר מתאפיין בקישוריות פנימית רבה וגם באפשרות להתחבר למידע המצוי באתרים נוספים, בארץ ובחו"ל. לצורך כך נערכה רשימה מקיפה של לינקים, מחולקת על פי נושאים. הרשימה מתעדכנת באופן שוטף. עודכנו הקישורים הרבים שבאתר כולל קישורים לארגונים ולכתבי עת, בארץ ובחו"ל. נוספו קישורים לכתבי עת ופרסומים בחו"ל שנמצאים במלואם ב-web. נוסף קישור לספרייה של המכון לחקר סמים ואלכוהול במדינת וושינגטון שמחזיקה קישורים למרבית הפרסומים האמריקנים בנושאי סמים ואלכוהול. כמו כן, נוספו קישורים לאתרי מולטימדיה בנושאי סמים בישראל (למשל, הסדרה "על סם" באתר yes).

מרכז המידע והספרייה

סקירות מידע

בשנת 2007 נכתבו סקירות מידע (חלקן תרגומים) עבור הנהלת הרשות והציבור בנושאים הנוגעים לתחומי עיסוקה של הרשות, בהם טיפול מערכתי במכורים לסמים, עדכונים בתחום הבדיקות לזיהוי השימוש בסמים, סקירות ועדכונים על נזקי סמים ואלכוהול, סוגיות בתחום האכיפה, גישות להתמודדות עם השימוש בסמים בקרב בני הנוער, ועוד.

רשימת הסקירות שנכתבו:

- תגמולים סוציאליים בגין התמכרות לסמים ולאalkohol – סקירה מהנוהג בעולם (59283)
- ייעוץ טיפולי ללוקים בתחלואה כפולה (תרגום של פרק בנושא) – 59884
- עדכון מידע על סמי קנבוס (60533)
- מידע לציבור על בדיקות שתן לזיהוי השימוש בסמים (60579)
- חדרים להזרקה בטוחה של סמים (תרגום של סקירות מחו"ל) (60893)
- התליית קצבה סוציאלית בגין אי הסכמה להשתלב בטיפול – סקירה מהנוהג בעולם ובארץ (61191)
- רופאי הילדים בארצות הברית מתנגדים לעריכת בדיקות שתן בבית לילדים ומתבגרים – סקירת מאמרים מדעיים (61529)
- תרגום הקמפיין של האו"ם ליום הסמים הבין-לאומי, 26 ביוני 2006 (61661)
- בדיקות לסמים בנוזלי פה – עדכון של מחקרים מחו"ל (61730)
- עונשי מינימום מחייבים בגין עבירות סמים – סקירת ספרות מחו"ל (62212)
- סקירת מידע רפואי על נזקי השימוש בגז מציתים (64402)
- סקירת מידע על נזקי השימוש בגז הליום (64403)

מאגר הספרייה

בחודש נובמבר 2007 הוסב מאגר הספרייה לעבודה בתוכנת "ספיר" שנרכשה מחברת אידאה. התוכנה החדשה מאפשרת הזנה ישירה של הפריטים למאגר האינטרנטי של הספרייה, אפשרות שלא הייתה קיימת בתוכנת הספרייה הקודמת. כמו כן מאפשרת התוכנה החדשה עריכת חיפושים מורכבים ומשוכללים יותר, וכן חיבור online למולטימדיה, כגון תמונות, קבצי PDF ואחרים (באינטרנט), קבצי טקסט פנימיים, סרטונים ועוד. התוכנה החדשה מאפשרת גישה נוחה יותר למאגר הספרייה למחפשים מרחוק.

במהלך השנה הוזנו 394 פריטים חדשים אל המאגר הביבליוגרפי של ספריית הרשות.

הנושאים שבהם הוזנו פריטים למאגר: 206 מחקרים (בתחומי טיפול, מניעה ועוד), 47 פריטים בנושאי מניעה, 190 פריטים בנושאי טיפול ושיקום, 47 פריטים על חומרים פסיכו-אקטיביים שונים, 9 פריטים בנושא מדיניות ואכיפה, 3 פריטים בנושא הכשרת אנשי מקצוע, 2 פריטים בנושאי חקיקה ומשפט, 37 פריטים בנושא אלכוהול, ו- 11 פריטים שעוסקים במגוון תחומים.

יש לציין כי נוסף על החיפוש במאגר הספרייה של הרשות אפשר לערוך חיפושים ביבליוגרפיים גם באמצעות לינקים של ספריות אקדמיות ייחודיות לנושא הסמים בחו"ל דרך אתריהן באינטרנט (שקישוריהם מצויים באתר הרשות), ודרך אתר מאמרים בכתבי עת שמצויים בספריית הרשות.

ספריית הרשות המשיכה להתעדכן באורח שוטף בחומרים שנכתבו בארץ ובהם מחקרים, מאמרים, מדריכים וספרים (בהם ספרים מתורגמים), וכן במבחר חומרים מחו"ל. הספרייה המשיכה להוות מוקד מרכזי בארץ למתעניינים בפרסומים ובכתבי עת בנושא השימוש בחומרים פסיכואקטיביים וההתמכרות אליהם. סטודנטים, חוקרים, תלמידים ואנשי מקצוע רבים נעזרו בשירותיה במהלך השנה.

במאגר הספרייה ישנם יותר מ-10,000 פריטים (מחקרים, ספרים, דוחות, מאמרים, מדריכים, ועוד) וכ-50 כתבי עת מדעיים.

הקו החם מוקד המידע 1-700-500-508

הקו החם ממשיך להיות כלי מרכזי בקשר של הרשות עם הציבור, בנושאי מידע, ייעוץ ועזרה. הקו פועל מסביב לשעון, 24 שעות ביממה. בשנת 2007 טופלו 3,834 פניות לעומת 3,281 פניות בשנה הקודמת. בשנת 2007 נפתח גם קו חם בשפה הרוסית שמספרו: 1-700-500-066.

על-פי המידע שנאסף, עיקר הפונים לקו החם הינם צעירים בגילאי 18-30. מרבית הפניות לקו החם הינן בנושאי מידע, השאלות הנפוצות ביותר הינן בנושאים הנוגעים לשימוש בסמים והשלכותיו, סמים חדשים, בדיקות לסמים, מעמד חוקי של סמים, ועוד. בנושאי טיפול, מגיעות שאלות רבות של הורים מודאגים או קרובי משפחה אחרים; תלמידים וסטודנטים פונים בעניין עבודות שהם נדרשים להגיש והם נעזרים על ידי הספרייה או על ידי הפניה לקישורים באינטרנט וקבצים שנשלחים אליהם; אנשי מקצוע וחוקרים נעזרים גם הם במידע.

התשובות לפניות ניתנות במענה טלפוני מפורט או בדוא"ל, על ידי העברת מידע כמו חומרים כתובים או קישורים לאתרים.

במהלך שבוע המאבק בסמים שחל מדי שנה בחודש דצמבר ושבוע המודעות הבינלאומי שחל מדי שנה בחודש יוני, הקו החם של הרשות נחשף באמצעי התקשורת ובעקבות זאת חלה עלייה משמעותית במספר הפניות לקו החם.

בטבלאות הבאות מובאים הנתונים הרלוונטיים :

גיל הפונים	מספר הפונים 2006	מספר הפונים 2007
10-12	9	7
13-15	88	72
16-18	259	188
חיילים	159	187
18-30	758	955
31-40	250	361
מעל 41	148	251

הגורם הפונה	מספר הפונים 2006	מספר הפונים 2007
הורים	529	671
פנייה עצמית	392	426
בני משפחה	384	528
אנשי חינוך	325	381
אנשי טיפול	185	186
תלמידים	265	202
חברים	177	179
אנשי אכיפה	34	38
לא הזדהו	341	247

איך הגיעו לקו החם	מספר הפונים 2006	מספר הפונים 2007
אינטרנט	726	728
טלויזיה	153	276
אל-סם	143	130
עיתונים	27	70
144	73	86
שמע מאדם אחר	88	130
עלוני מידע	82	82
רדיו	15	130
הרצאה	8	7

סוג הפניה	מספר הפונים 2006	מספר הפונים 2007
חשש לשימוש	127	97
מידע כללי	1,568	1,717
מידע לגבי נושאי טיפול	1,007	1,210
מידע על השפעות הסמים	132	120

פיתוח קשרי חוץ וגיוס משאבים

הרשות ומשרד החוץ

הרשות ומשרד החוץ, על מחלקותיו ואגפיו הרבים, מקיימים קשר שוטף במגוון רחב של נושאים. לרשות קשרים הדוקים עם המחלקה לארגונים בין-לאומיים, המחלקה לטיפול בישראלים בחו"ל, המחלקות המרחביות וכן עם נציגי שגרירויות ישראל במדינות השונות. השנה התהדקו הקשרים עם המחלקה למניעת טרור.

עמיתי ממשל

תוכנית "עמיתי ממשל", מתקיימת במסגרת פרויקט "מסע" של ממשלת ישראל והסוכנות היהודית ובחסות מרכז מורשת בגין. מטרתה העיקרית של התוכנית היא חיזוק הקשר בין צעירים יהודיים אקדמאים, בעלי פוטנציאל מנהיגותי, לבין מדינת ישראל והרעיון הציוני באמצעות הכרת מערכת הממשל הישראלי והתמחות במשרדי ממשלה. השנה קלטה הרשות לראשונה לשורותיה עמיתת ממשל מארה"ב לתקופת התמחות של מספר חודשים.

ארגונים בינלאומיים – מוסדות האו"ם

• הועד הבינלאומי לפיקוח על חומרים נרקוטיים - INCB - וינה

מדינת ישראל חתומה על שלוש האמנות הבינלאומיות בנושא סמים: "האמנה לסמים נרקוטיים, 1961"; "אמנה לחומרים פסיכותרופיים, 1971" ו"אמנת או"ם נגד הסחר הבלתי חוקי בסמים נרקוטיים וחומרים פסיכואקטיביים, 1988".

ה- INCB מפקח על יישום סעיפי האמנות על-ידי המדינות החתומות עליהן. השנה, כבכל שנה מועברים לארגון על-ידי הרשות המוסמכת לסמים מסוכנים במשרד הבריאות כל הנתונים על יבוא ויצוא של החומרים הכלולים באמנות.

השנה פנה הארגון לרשות בבקשה לקבל מידע לגבי נושאים ייחודיים בהם טיפל כמו: השימוש באקסטזי בטיפולים פסיכותראפיים; שאלון הערכה לגבי יישום האמנות; העברה בלתי חוקית של חומרים באמצעות חברות הובלה ועוד.

• הארגון האחראי על נושאי סמים ופשיעה - UNODC - וינה

UNODC הינו הארגון המרכזי באו"ם האחראי על נושאי סמים ופשיעה. מדי שנה, מתקיימים בווינה מפגשי ה- CND – ה"ועדה לחומרים נרקוטיים" שהיא אחת משתי הוועדות המרכזיות המרכיבות את ה- UNODC. גם השנה, כבקודמותיה, נמסרו הדיווחים השנתיים והדו-שנתיים לארגון המצביעים על היקף בעיית הסמים בארץ ועל דרכי ההתמודדות עימה. דיווחים אלה ממדינות העולם מהווים בסיס נתונים עיקרי לדו"ח העולמי השנתי המופק על-ידי האו"ם.

• הוועדה לסמים נרקוטיים – CND - וינה

בשנת 2007 התקיימו בווינה המפגש ה- 50 של הוועדה לחומרים נרקוטיים (CND) וכן מפגש הביניים הדו-שנתי הדן בענייני תקציב. ועדה זו בה חברות 53 מדינות היא גוף קבלת ההחלטות המרכזי בתחום הסמים באו"ם והיא מייצגת ל"מועצה הכלכלית – חברתית" (ECOSOC). השנה, סיימה הרשות שנה אחרונה של חברות בוועדה ובינואר 2008 אמורה להמשיך לתקופת כהונה נוספת בת 4 שנים.

מפגש הוועדה השנתי (מרץ)

המדינה יוצגה על ידי משלחת שכללה את נציגי הרשות ונציג משרד החוץ. בנאום המשלחת הודגשה חשיבות שיתוף הפעולה הכלל עולמי תוך מתן דגש מיוחד לשת"פ האזורי ולתרומתו של המשרד האזורי של האו"ם בקהיר לקידום תהליכים אלה.

הוועדה השנה עמדה בסימן 50 שנה להתכנסותה. זוהי גם השנה האחרונה של התוכנית העשר שנתית בנושא סמים עליה הכריז האו"ם בוועידת או"ם מיוחדת בניו-יורק בשנת 1998. נאומו של Antonio Maria Costa ראש ה-UNODC התמקד בסיכום רחב של חמישים שנות הפעילות של ה- CND (הוועדה לחומרים נרקוטיים של האו"ם). בסקירתו הדגיש את הישגי הוועדה כמו ניסוחן של שלוש האמנות הבינלאומיות; הדגשת החשיבות של אסטרטגיה כוללת החותרת לשמירת האיזון בין המאמצים להורדת ההיצעים והמאמצים להורדת הביקושים. יחד עם זאת הביע חשש מהקשרים המתחזקים בין טרור, סמים ופשעה.

במסגרת הוועדה הציגו חלק מהמדינות מודלים שונים של מזעור הנזק. מדיניות הפחתת הנזקים למשתמשים בסמים או למשתמשים פוטנציאליים מהווה מרכיב באסטרטגיה של הטיפול בבעיה במדינות שוויץ, בריטניה, הולנד ומדינות האיחוד האירופי. קיימת תמיכה ב"חלוקת מזרקים" ומתן תחליפי סם. בשל עליית שיעור נשאי האיידס, רוב המדינות מצדדות בצורה זו אחרת באמצעים להפחתת נזקים. הסוגיה של בדיקות סמים בבתי ספר ובמקומות עבודה הועלתה בדיון מיוחד במסגרת הוועדה.

הרשות הציגה השנה בפני באי הוועדה מחקר בנושא "איתור שדות חשים באמצעות כלים של חישה מרחוק". הצעת המחקר אושרה על ידי הרשות וממומנת מימון מלא על-ידה. המחקר הוצג על-ידי החוקרים פרופ' אייל בן דור מאוניברסיטת ת"א וד"ר נפתלי גולדשלאגר ממשרד החקלאות.

כבכל שנה כך גם השנה הגישו מדינות הצעות החלטה בנושאים שונים, ביניהם: הצעה לשת"פ בינלאומי למניעת הפצה של חומרים בלתי חוקיים באמצעות האינטרנט; שיפור יכולת הביצוע של מעבדות לבדיקות סמים; הדרישה למציאת איזון בין הביקוש וההיצע של אופיאטים לצרכים רפואיים ומדעיים; קביעת כללים לגבי מטיילים הנמצאים בטיפול רפואי בחומרים הנמצאים בביקוח האמנות הבינלאומיות. מספר לא מועט של הצעות החלטה התייחס למצב באפגניסטן.

במהלך הוועדה קיימה המשלחת פגישת עבודה עם מר קוסטה ראש ה-UNODC במהלכה שיבח את מאמצינו להעמיק את הפעילות עם מדינות האזור ובה בעת הצביע על קשיים רבים שעדיין קיימים.

כמו כן התקיימו מפגשים מקצועיים עם נציגי מדינות: קפריסין, גימיקה, מצרים, יוון סינגפור, ארה"ב, שוויץ וערב הסעודית.

המפגש הדו-שנתי של הוועידה (נובמבר)

אחת לשנתיים מקיימת הוועדה מפגש מיוחד בנושאי תקציב ה-UNODC המורכב מאישור הניצול התקציבי של השנתיים שחלפו ואישור התקציב לשנתיים הבאות. במפגש השתתף מנכ"ל הרשות שהוביל מהלך שמגמתו להביא לשינוי אופי הדיונים במליאת הוועדה כשהרעיון הוא ליצור דיאלוג מקצועי במגוון תחומים ולשתף בהם מומחים ולא להתבסס על נאומי מדינות, כנהוג עד כה. ההצעה תידון בפורום המתאים.

• פורום ראשי זרועות אכיפת החוק (HONLEA) - וינה

מדינת ישראל חברה בפורום ראשי זרועות אכיפת החוק של מדינות אירופה. השנה התקיים בווינה המפגש התלת שנתי של הפורום בו השתתפו נציג משטרת ישראל ונציג רשות המסים. במסגרת הכנס התקיימו קבוצות עבודה בנושאים הבאים: משלוחי קוקאין לאירופה והפצתם באירופה ובשכנותיה; טכניקות חקירה חוצות גבולות ע"י גופי אכיפה והשת"פ ביניהן; שיטות להלבנת הון, וכן איתור קבוצות פשע מאורגן העוסקות בהברחות סמים בלתי חוקיים באירופה ובמדינות השונות.

• TREATNET - וינה

פרויקט של ה-UNODC שהחל לפעול בשנת 2005 ומטרתו העיקרית ליצור רשת עולמית של מרכזי טיפול על מנת לשפר את איכות הטיפול והשיקום במסגרות הטיפול למכורים במדינות העולם. הרשת מתמקדת במרכזי טיפול בקהילה, במרכזי טיפול בבתי סוהר, בנושאי איידס וסמים וכן בשיקום מכורים. רשת המרכזים משתפת פעולה עם גופים מובילים בתחום בארה"ב ובאיחוד האירופי. לאחרונה החלה הרשת לשתף פעולה עם אוניברסיטאות וגופים ממשלתיים. השנה נפגש ראש תחום טיפול ושיקום ברשות עם ראש התוכנית בווינה על מנת לבחון דרכי הצטרפות של מדינת ישראל לפרויקט זה. סוכם על שיתוף פעולה בצורת כניסתנו לפורום אזורי שיתווה פרוטוקולים והמלצות לטיפול, מחקרים משותפים וכו'.

• הוועדה השלישית של מועצת האו"ם – ניו יורק

הוועדה השלישית של מועצת האו"ם עוסקת בנושאי חברה, תרבות וזכויות אדם. דיוני הוועדה נושאים אופי מדיני. נושא הסמים בדיוני ועדה זו עולה בהקשר ההולך ומתחזק בין סחר בסמים וטרור בעולם בכלל ובמזרח התיכון בפרט. השנה יוצג הנושא בידי נציג משרד החוץ שהסתייע ברשות בשלבי ההכנה לוועידה.

• ארגון הבריאות העולמי (WHO) – ג'נבה

ארגון הבריאות העולמי בג'נבה הוא הגוף היחיד בעולם העוסק בכל החומרים הפסיכואקטיביים האסורים ואלה שאינם אסורים על-פי חוק. עם קבלת המנדט מראש הממשלה לטפל בנושא האלכוהול יזמה הרשות פנייה אל ארגון הבריאות העולמי על מנת ללמוד את עקרונותיו ותפיסת עולמו בתחום האלכוהול. השנה הוזמנה הרשות, לראשונה, כנציגת מדינת ישראל לדיון שהתקיים בארגון בהשתתפות כל המדינות החברות בנושא: "פיתוח אסטרטגיות לצמצום נזקים הנובעים משימוש באלכוהול". במפגש השתתפו 40 מדינות ונציג הרשות הציג את עיקרי האסטרטגיה של מדינת ישראל לטיפול בנושא האלכוהול כפי שהוכנה על ידי הרשות ובהשתתפות המשרדים הרלבנטיים. מסמך האסטרטגיה אומץ כמסמך מוביל בדיון על "פיתוח אסטרטגיה גלובלית להפחתת נזקים הנובעים מצריכת אלכוהול".

• אונסק"ו

הרשות קיבלה השנה פנייה ממזכ"ל הוועד הישראלי לאונסק"ו בישראל לבחון את תמיכתה באמנה של אונסק"ו בעניין מניעת סמים בספורט. במכתב התמיכה נכתב: "לאחר עיון ולימוד מעמיק של האמנה אנו למדים שלאמנה זו נדבך חשוב מאוד במלחמה בנגע הסמים בכלל ועל כן אנו ממליצים בחום שמדינת ישראל תשקול בחיוב הצטרפות לאמנה מכל המשתמע מכך".

האיחוד האירופי

הקשרים של הרשות עם האיחוד האירופי הם במסגרת "פרויקט INTELLIDRUG" בו שותפה הרשות והעוסק בפיתוח מכשיר זעיר שיושתל בחלל הפה, ויפריש במשך תקופה ארוכה, תרופה (נלטרקסון) חוסמת רצפטורים לאופיאטים ולאאלכוהול ובכך תהפוך את השימוש הממכר בסמים ללא רלבנטי.

נציגי הצוות הישראלי ובכללם נציגי הרשות השתתפו השנה במסגרת הפרויקט בשני מפגשים, האחד התקיים בארץ והמפגש המסכם (בתום 4 שנים לתחילת הפרויקט) התקיים בספרד ובו השתתפו 14 מתוך 16 השותפים לפרויקט. הוצגו סקירות של השלב האחרון, בפני המתאם והצוות המפקח מטעם האיחוד האירופי.

הנציג הישראלי סקר את שיווק הפרויקט בפני ציבור אנשי המקצוע ודיווח על הניסוי הקליני שנערך בארץ. הניסוי עבר בהצלחה והוכיח שהתרופה נקלטת בבני אדם, אשר הושתל בהם זמנית ההתקן המשחרר את התרופה, וניתן לשלוט בו ע"י שלט רחוק.

סמים וטרור

הנושא של נרקוטורוויזם - מימון פעילות עוינת על-ידי ייצור והברחות סמים הוא נושא שקשה להתעלם ממנו בעיקר לנוכח מקורות פעילותם של ארגוני טרור בעולם ובאזור.

השנה התקיימו שני ימי עיון שיוחדו לנושא. הפאנלים התקיימו בשיתוף המכון למדיניות נגד טרור במרכז הבינתחומי הרצליה.

יום העיון הראשון שהתבסס על דוברים מהארץ התקיים במאי בנושא: "טרור, סמים והקשר ביניהם". יום העיון השני היווה חלק מכנס בנושא: "Terrorism's Global Impact" והתמקד ב"סמים, טרור ופשיעה". ביום זה נשאו דברים גם אורחים מחו"ל וביניהם מומחים בנושא מבריטניה, ארה"ב והולנד.

בעקבות ימי העיון גובש נייר עמדה בנושא טרור, סמים, פשיעה בינלאומית והקשר ביניהם. בבסיס נייר העמדה מונחת התפיסה המתגבשת כיום בעולם המצביעה על קיומו של קשר מהותי בין טרור, סמים ופשיעה בינלאומית. נייר העמדה קורא להחלשה משמעותית של ארגוני הטרור דרך פגיעה בסחר בסמים ככלי מימון עיקרי. זאת על ידי העצמת המודעות לקשר בין התופעות, בקרב מקבלי ההחלטות והארגונים המתמודדים עם מימדים שונים של שתי התופעות.

שיתוף פעולה אזורי

בעיית הסמים על מורכבותה מהווה ברוב המקרים ולעיתים באופן פרדוקסלי, קרקע נוחה להדברות אף עם מדינות שהקשרים עימן בנושאים אחרים בעיתיים ביותר.

• המשרד האזורי של ה UNODC בקהיר

ברמה האזורית משתייכת מדינת ישראל למשרד האו"ם העוסק בענייני סמים ופשיעה הממוקם בקהיר והאחראי על פעילות בתחומים אלה ב 19 מדינות צפון אפריקה, המזרח התיכון והמפרץ הפרסי. נציג המשרד האזורי קיים במהלך השנה מספר מפגשים עם נציגי הרשות על מנת לקדם את ענייני השת"פ האזורי בכלל ואת הנסיונות להעמקת הדו-שיח עם הרשות הפלשתינאית בפרט.

• הרשות הפלשתינאית

מאמצים רבים הושקעו בנסיון לממש את מסמך ההבנות שנחתם עם נציגי הרשות הפלשתינאית בשנת 2005 אך המצב הבעייתי שנוצר ברשות הפלשתינאית בעקבות השינויים בזירה הפוליטית עיכב במידה רבה את התקדמותו של תהליך זה.

רק בסוף שנת 2007 כשניתן "האור הירוק" בברכת משרד החוץ חודשו הקשרים המקצועיים עם נציגי הרשות הפלשתינאית בגדה. הוחלט להתחיל בתהליך מימוש מסמך ההבנות בו נקבע, בין היתר, הצורך בהחלפת ידע ומידע בין שני הצדדים בכל הנוגע להורדת ההיצעים ולהורדת הביקושים לסמים.

בשלב ראשון הוחלט להזמין משלחת של רופאים על מנת לסייע בקידום תחום הטיפול במתמכרים, תחום שהוא עדיין בחיתוליו ועם מעט מאוד אמצעים שהרשות הפלשתינאית מצליחה להעמיד למטרה זו.

הגיעה לארץ משלחת בת 10 אנשים כשבראשה הממונה מטעם שר הפנים הפלשתינאי לתיאום נושא הסמים. המשלחת כללה רופאים מהרשות הפלשתינאית המשתייכים למשרד הבריאות ולארגון אונר"א (סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים של האו"ם) וכן נציגי המשרד האזורי של האו"ם בקהיר העוסק בענייני סמים ופשיעה (UNODC).

הביקור בן היומיים כלל קבלת פנים ואוריינטציה מקיפה למבנה מערך הטיפול והשיקום במכורים לסמים במדינת ישראל. נציגי השירותים המטפלים בנושא הסמים במשרדי הבריאות והרווחה נטלו חלק משמעותי באירוח המשלחת במסגרות הטיפול השונות.

• ירדן

הרשות למלחמה בסמים של ירדן נחשבת לשנייה בגודלה בעולם הערבי לאחר מצרים. בשנת 2007 נמשך תהליך העמקת הקשרים המקצועיים עם ירדן ובמסגרתו התקיימו מספר ביקורים הדדיים:

• ביקור משלחות מישראל

ביקור משלחת של אנשי טיפול

בתאריך 26.02.07 התקיים בירדן ביקור בן יום אחד של משלחת אנשי מקצוע ישראליים מתחומי המניעה והטיפול. הביקור כלל מפגש עם ראשי הרשות למלחמה בסמים של ירדן שהיא חלק מהמשטרה הירדנית ואחראית גם לכל נושא המלחמה בסמים ברחבי הממלכה ולא רק על תחום האכיפה. במסגרת הביקור התקיים סיור במרכז הלאומי לשיקום מכורים לסמים המופעל על ידי משרד הבריאות הירדני. במרכז מקום לשישים מטופלים, והוא כולל גם אגף נפרד לנשים.

ביקור משלחת של מתאמי המאבק בסמים

בתאריך 24.10.07 התקיים בירדן ביקור בן יום אחד של משלחת המורכבת בעיקרה ממתאמי המאבק בסמים של הרשות. מטרתה הייתה הכרת השירותים הניתנים בירדן ע"י הרשות הירדנית והצגת מודל הפיתוח הקהילתי בנושא סמים כפי שקיים בישראל לגבי גילו הירדנים עניין רב.

• ביקור משלחות מירדן

משלחת של גורמי אכיפה

באפריל ביקרה בארץ משלחת של קציני משטרה ירדניים בנושא: מאבק משותף בנגע הסמים. המשלחת מנתה חמישה קצינים ובראשה עמד ראש הרשות למלחמה בסמים של ירדן בדרגת קולונל. הדגש בביקור בן היומיים הושם על הצגת פרויקטים של המשטרה והמכס. המשלחת ביקרה, בין היתר, במעבדה לזיהוי פלילי בבניין המטה הארצי של משטרת ישראל, ביחידת הכלבנים של המכס הממוקמת בנתב"ג, בפעילות שטח במחוז תל אביב של משטרת ישראל ובבית הסוהר "חרמון".

אורחים מתחום הטיפול

בדצמבר הוזמנו לביקור בארץ מנהל מרכז הגמילה בעמאן אליו התלווה האחראי על הכוח הסיעודי במרכז. מנהל המרכז, פסיכיאטר בהכשרתו, הוזמן על ידי הרשות לשאת את ההרצאה המרכזית בנושא "התמכרויות בעולם הערבי וטיפול רגיש תרבות" בכנס משותף לרשות ולמציל"ה בו השתתפו אנשי מקצוע בתחום הסמים במגזר הערבי.

החלפת ידע והובלת יוזמות חדשות על בסיס למידה מהעולם

פעילות קשרי החוץ של הרשות מקורה מחד מתוקף חברותה של מדינת ישראל בארגונים ובפורומים בינלאומיים ומאידך קיימת פעילות יזומה המושתתת על התפיסה שמדינת ישראל חייבת לבחון בפתיחות מודלים מקצועיים שונים ומיזמים חדשים בתחומי עשייה מגוונים על מנת לאתר את הדרך היעילה ביותר להתמודדות עם נגע הסמים.

במהלך שנת 2007 התקיימו מפגשים עם רשויות למאבק בסמים במדינות השונות, עם גופים מקצועיים הפועלים בתחומי המניעה, הטיפול והאכיפה בנושא סמים במדינות אלה וכן התארחו בארץ משלחות ומרצים אורחים בתחום. במקביל הוחל בתהליך אימוץ חלק מהרעיונות והנושאים שנלמדו במפגשים אלו.

בעקבות פניות לרשות במהלך השנה נפגשו נציגי הרשות עם הנספח המשטרתי בשגרירות צרפת בישראל, עם המזכיר השני במחלקה הכלכלית בשגרירות ארה"ב בישראל ועם סגן שגריר דרום קוראה בישראל. עיקר ההתעניינות היתה בסוגיות אכיפה.

השנה הוקדש מאמץ מיוחד ללימוד פרויקטים שאימוצם על ידי הרשות והמשרדים הרלבנטיים עשוי לסייע במזעור נזקים חברתיים וכלכליים ולהקל על קהל המשתמשים והמכורים לסמים.

בין יתר הפרויקטים שנלמדו במהלך הדיאלוג המקצועי עם הגופים המוסמכים נבחנו סוגיות כמו החלפת מזרקים, אוטומטים למכירת מזרקים, בדיקות שתן לתלמידים בבתי הספר, השימוש בסובוקסון כתחליף סם בתהליך הגמילה, השימוש באקופונקטורה כאמצעי להקלת תהליך הגמילה ועוד.

• תאילנד

משלחת של הרשות ביקרה השנה בתאילנד על מנת לבחון פתרונות להקמת בית חם לתרמילאים באזור האיים בדרום תאילנד (יפורט בהמשך בפרק "הבית החם הישראלי") וכן על מנת לבסס קשרי עבודה עם הגוף המקביל לרשות בתאילנד ה-ONCB (Office of Central Narcotics Bureau).

ממשלת תאילנד הכריזה ב-2003 על מלחמת חורמה בסחר בסמים. הנושא מדורג בסדר עדיפות עליון ואינטנסיביות העיסוק בו מטרתה כפולה: להניע יצירה מסיבית של מחויבות הגופים הלאומיים להלחם בנגע הסמים ולתת איתות ברור שאין שום מקום בטוח לסוחרים סמים בתאילנד. ארגון ה-NSB (Narcotics Suppression Bureau) מופקד על הורדת ההיצעים וכפוף ישירות לראש הממשלה. הארגון פועל בעיקר במעברי הגבול.

בבסיס מדיניות הסמים בתאילנד מונחת התפיסה שבה בשעה שבמסגרת אסטרטגיית הורדת ההיצעים ננקטים צעדים חריפים כלפי יצרני ומפיצי הסמים, הרי שבכל הנוגע למכורים המדינה רואה אותם כחולים ולא כפושעים ומושיטה להם את הסיוע הדרוש.

• ארה"ב

מנכ"ל הרשות הוזמן השנה למפגש עם ראשי ה-ONDCP The White House Office of National Drug Control Policy. המשרד אחראי על המדיניות הלאומית למלחמה בסמים, פועל תחת אחריות הנשיא ובבסיס פעילותו: גיבוש מדיניות לאומית בתחום המאבק בסמים שמטרותיה המרכזיות: הפחתת השימוש הלא חוקי, ייצור וסחר, פשע ובעיות בריאותיות הנובעות מהשימוש בסמים.

בין יתר הסוגיות שהועלו בפגישות: התמודדות עם בני נוער בגילאי 13-18; התמודדות עם בעיית השימוש בתרופות עם מרשם; התמודדות עם התופעה של בני נוער המתמכרים למריחואנה; התמודדות עם בעיית השימוש במתאמפטמינים בעיקר במקומות העבודה.

המפגש המרכזי התקיים עם הנציגות הבכירה של SAMHSA (Substance Abuse and Mental Health Services Administration) שהינו הארגון שתחתיו פועלות מסגרות הגג בתחומי המניעה והטיפול בארה"ב. הארגון נוסד על מנת לספק שירותים המתמקדים בהגברת המודעות, ובפיתוח תוכניות המיועדות לשיפור חייהם של אנשים הסובלים או הנתונים בסיכון לבעיות נפשיות או לשימוש בסמים.

במסגרת הביקור התקיים מפגש עם ראשי האיגוד האמריקאי לפרסום ה-PDFA (Partnership for Drug Free America) שהינו קואליציה בין אנשי מקצוע מתחומי הפרסום, יחסי ציבור, חברות מחקר, איגוד השחקנים, חברות הפקה, אשר פועלים כולם למען מטרה אחת: מניעת השימוש בסמים בקרב ילדים ובני נוער באמצעות מסעות הסברה. הארגון פועל בארה"ב כ-20 שנה, ומספק כלים למטפלים ולהורים להתמודד עם נושא הסמים מול ילדיהם.

בביקורו של מנכ"ל הרשות בארה"ב הושם דגש על בחינתן של שיטות מניעה וטיפול ומידת הרלבנטיות שלהן למציאות בישראל. בין יתר השיטות שנבחנו:

בדיקות שתן לתלמידים בבתי הספר

הנושא עלה בפגישות עם ראשי ה-ONDCP ובהמשך בפגישה עם מנהלת אחד מבתי הספר הגדולים במדינת ניו יורק המיישמת מזה עשור מדיניות ברורה בתחום בבית ספרה.

הבית הלבן רואה את בדיקות השתן לתלמידים כאחד המרכיבים המרכזיים באסטרטגיה שלו לשנת 2007 ובשל כך דואג גם למימון יישומה בבתי הספר. נשיא ארה"ב הקדיש השנה 23 מיליון דולר לנושא.

מבחינת מקבלי ההחלטות, הליך בדיקת השתן מהווה תוכנית מניעה לכל דבר. התוכנית מלווה בקמפיין ממושך ובשנה האחרונה תוכנית הבדיקות הרנדומאליות שולבה בכ-1,000 בתי ספר ברחבי ארה"ב.

בבית הספר Hunterdon Central Regional High school בניו ג'רסי מיושמת התכנית קרוב לעשר שנים. ביו השנים 1997 – 2000 חלה ירידה משמעותית בשימוש בסמים בקרב התלמידים. המשתנה היחידי הנוסף למאמצי המניעה במשך 3 השנים הללו היו בדיקות סמים רנדומאליות בקרב תלמידים העוסקים בפעילות ספורטיבית.

גמילה מסמים ואלכוהול בסיוע אקופונקטורה

ארגון NADA הוקם בארה"ב בשנת 1985 כדי לקדם את השימוש באקופונקטורה (דיקור סיני) כטיפול בהתמכרויות ומחלות נפש. כיום מיושם פרוטוקול הדיקור של ארגון NADA ביותר מ-2,000 מרכזים ברחבי העולם. הסניף בישראל הוקם בשנת 2006.

במגמה לבחון מגוון שיטות העשויות להקל על הנגמל מסמים ואלכוהול, התקיים ביקור ב"בית החולים לינקולן" המתמחה בתהליכי גמילה בעזרת אקופונקטורה. הביקור כלל פגישה עם מנהל בית החולים ועם מטפלים ומטופלים.

סובקסון

על מנת לבחון את יעילות השימוש בסובקסון ואת השיטה הקיימת בארה"ב בה לרופאי משפחה יש תפקיד במתן תרופות למכורים כולל מתן תחליפים התקיימה סדרת מפגשים עם אנשי מקצוע מהמעלה הראשונה ביניהם DR. KLEBER העומד בראש מרכז לחקר ההתמכרויות, בעל שם עולמי בתחום עיסוקו, DR. GUOOLERSON המוביל מחקר בן מספר שנים לגבי יעילות הטיפול בסובקסון ו DR. SALISITZ המטפל בסובקסון.

• שוויץ

שוויץ נחשבת למדינה שאימצה מדיניות מניעה וטיפול שמגמתה למזער נזקים ככל שניתן בקרב משתמשים פוטנציאליים ובקרב מכורים לסמים. בה בעת פועלת המדינה בנחישות כנגד מפיצי הסמים. מגמת המדיניות השוויצרית הינה לחסל הלכה למעשה את ארגוני הסמים; ליצור תנאים חברתיים המעודדים אורח חיים ללא סמים ולתמוך תמיכה בלתי מוגבלת באנשים הסובלים כתוצאה מהתמכרותם לסם.

המטרה העיקרית של המדיניות היא לאפשר לפרט לשרוד את תקופת השימוש בסמים עם מינימום פגיעה ברווחתו הפיזית, הנפשית והחברתית, וע"י כך לשמור ואפילו לשפר את יכולתו להיגמל בעתיד.

שוויץ היוותה השנה את אחד היעדים להעמקת ההבנה והיישום של מדיניות מזעור הנזק. בין יתר הפרויקטים שנלמדו במהלך ביקור בציריך ובברן: מרכזים להזרקה בטוחה; חלוקת מזרקים לאסירים; חדרים או מתקנים להזרקות סמים כולל אספקת הרואין; תוכניות תעסוקה ודיוור; תוכניות לנשים מכורות העוסקות בזנות; מרכז ייעוץ לילדים להורים המכורים לסמים.

• צרפת

ראש תחום טיפול ושיקום ברשות ביקר בפריס כאורח של עיריית פריס ועמותת "בית חם" הפועלת בישראל. עיקר הביקור נוצל לסיור ב-5 יחידות של עמותת S.O.S. העוסקת בטיפול באוכלוסיות קשות במיוחד. לעמותה 144 מוסדות ברחבי צרפת, מתוכם 35 מטפלים במכורים.

בין יתר המקומות, נערך ביקור במרכז טיפול רפואי בלב פריז המשמש גם מעין מרכז יום שבו יכולים המכורים הקשים דרי הרחוב, להתקלח, לנוח, לקבל טיפול רפואי ותחליפי סם – מתדון או סובוטקס. ביקור נוסף נערך במחסה ללינה לילה למכורים חסרי בית המספק גם קפה או מזרקים במשך 24 שעות ביממה. בקרבת מקום נמצאת מכונה אוטומטית להחלפת מזרקים המופעלת על ידי עיריית פריז. הביקור כלל גם את מרכז היום המיועד למטופלים בתחליפי סם והאחראי לדירות ולחדרי מלון למכורים חסרי בית, הנכנסים לתהליך שיקומי ויכולים לשהות בהם פרק זמן של עד שנתיים.

• איטליה

הקשרים עם איטליה התמקדו השנה בעיקר בארגון FeDerSer שהוא ארגון הגג הממשלתי באיטליה לבעלי מקצוע מתחום ההתמכרויות. בחודש מאי התקיים ברומא כנס משותף של החברה לרפואה וטיפול בהתמכרויות בישראל והאגודה האיטלקית למטפלים בהתמכרויות.

המשכו של הקשר בהעברת שאלון משותף לצוותים העוסקים בהתמכרויות מתחומי המניעה והטיפול בשתי המדינות בנסיון להגיע לקונצנזוס בקשר לדרכי פעולה בתחומים הנ"ל.

מאוחר יותר, במהלך חודש נובמבר התקיים כנס של הארגון בסורנטו שבאיטליה בו נדונו בהרחבה תוצאות הסקר, שכלל 184 איטלקים וישראלים. לכנס הוזמנה ראש תחום מניעה ברשות שדבריה התמקדו בהצגת מערך הפעילות בנושא סמים במדינת ישראל.

ביקורים בארץ

בשנת הפעילות 2007 ביקרו בארץ מספר משלחות בנושאי מניעה, טיפול ואכיפת החוק בתחום הסמים. ביקור המשלחות מירדן ומהרשות הפלשתינאית צוין בפרק המתייחס לשיתוף פעולה אזורי. במהלך השנה הגיעו בנוסף גם משלחות רמות דרג מסינגפור ומרוסיה. המשלחת הסינגפורית שהתה בארץ מספר ימים וביקרה ברשות ובפרויקטים במקומות שונים בארץ. המשלחת מרוסיה הגיעה לארץ באמצעות האו"ם וכללה רופאים בעלי תפקידים בכירים במערך הלוחמה בסמים ברוסיה.

מרצים אורחים

במהלך השנה התארחו ברשות אורחים מחו"ל בעלי שם בתחומם. חלקם נתנו הרצאות במרכז ההדרכה והמידע ע"ש קרי לידס שנחנך השנה ברשות. בין האורחים ד"ר אהוד בסטיאן שדיבר על גמילה בסיוע איבוגאין, על מרפאות לחלוקת הרואין ועל שימוש בסמים הזיוניים לצרכים טיפוליים. ד"ר מרק גלנטר שוחח על ההיבט הפסיכולוגי של תוכנית 12 הצעדים והשלכותיה על טיפול בהתמכרות.

השנה התארחו ברשות פרופ' מרי ג'ין קריג - "הכוהנת הגדולה של המתדון" ובמרכז הפגישה הוצג הניסיון המצטבר רב השנים שבטיפול במתדון והתייחסות בפרספקטיבה השוואתית לתרופות החדשות שבטיפול (סובוטקס וסובוקסון)

כנסים

במהלך השנה השתתפו נציגי הרשות ואנשי מקצוע נוספים (בעידוד ובמימון הרשות) במספר כנסים הנחשבים למרכזיים בתחום. בנוסף לכנס באיטליה ולכנס בנושא: "סמים וטרור" שצוינו לעיל, השתתפו נציגים מישראל בכנסים נוספים:

• כנס NIDA הבין לאומי וכנס ה-CPDD – קוויבק סיטי

כבכל שנה יצאה גם השנה משלחת של הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול לכנס השנתי הבינלאומי של NIDA ולכנס השנתי המקביל לו ה-CPDD. כנסים אלה עוסקים בכל מה שחשוב בתחום המחקר בעולם כולו. ההשתתפות בהם מאפשרת התעדכנות מעמיקה בנעשה בתחום המחקר, בעיקר בארה"ב ובעולם המערבי אך גם בנעשה בגוש המזרחי (לשעבר) באירופה ועוד.

המשלחת מישראל כללה את נציגי הרשות ואנשי מחקר שהגישו הרצאות והציגו פוסטרים. כנסים אלה הקשורים וסמוכים זה לזה נחשבים לחשובים ביותר בתחום המחקר בנושאי סמים המתקיימים בעולם ובהם מובא כל המידע העדכני העולמי בכל הקשור לנושא. השנה התקיימו הכנסים בקוויבק סיטי בקנדה.

בחלק הבין-לאומי השתתפו כמאתיים מדענים משלושים וארבע ארצות והוא התמקד השנה בפיתוחים טכנולוגיים המסייעים, או יכולים לסייע, בתחום המחקר בנושאי הסמים. הכנס התרכז בעיקר בישומי מחשב המסייעים לעבודת המחקר. נושא חשוב נוסף בכנס הבינלאומי היה נושא של התנהגויות בסיכון וכן הוצגו גישות שונות לגבי נושאי טיפול בארצות שונות כברזיל, מלזיה, איראן ואוקראינה. ניתן לראות מהמחקרים השונים שהתפיסה של מזעור נזק – גם במשטרים דתיים ואוטוקראטיים – הולכת ומתרחבת.

בחלקו השני של הכנס ה-CPDD השתתפו כ-1,200 אנשים העוסקים בתחומי המאבק בסמים. רוב החוקרים המשתתפים בכנס זה הם מארצות הברית, אחריהם חוקרים מגוש ארצות המערב, אך גם מחלקים אחרים בעולם לרבות אסיה, אוסטרליה המזרח התיכון ועוד. בכל יום מימי הכנס הוצגו כ-200 עבודות בתצוגות של פוסטרים ועוד עשרות הוצגו במסגרת הרצאות, על פני כל היום בארבעה עד חמישה מושבים מקבילים.

הרצאתה של ראש NIDA הד"ר נורמה וולקוב סקרה את הנושאים העיקריים המטרידים את העוסקים בתחום הסמים בארצות הברית: נושא המריחואנה, השימוש בו וההתמודדות עם נפגעים כתוצאה מכך; שימוש בתרופות (אופיאטים בעיקר) שלא למטרות שלהן ניתנו; חומרים נדיפים. התקיימו סימפוזיונים בנושאים המטרידים את מדינת ישראל ביניהם, סמים ואיידס, סמי מועדונים, מתאמפטמנים, תחלואה כפולה, נשים ושימוש בסמים, השימוש במשככי כאבים.

• כנס הארגון האירופי לטיפול בהתמכרויות (EAAT) - וינה

כנס חשוב אחר של הארגון האירופי לטיפול בהתמכרויות התקיים השנה בווינה והשתתפו בו ראש תחום טיפול ושיקום ברשות ומנהלת המרכז הטיפולי לנשים בחיפה. כמו כן השתתף בכנס ד"ר שריבר מבית חולים "איכילוב" אשר הציג את המחקר על טיפול בהפרעות שינה של מטופלי מתדון, באמצעות מלטונין (מחקר שנעשה בשת"פ עם הרשות).

בכנס התייחסו למגמות השימוש בסמים במדינות אירופה השונות; חיסון לקוקאין כשהרעיון המרכזי הוא הזרקת חומר שיוצר נוגדנים למולקולות של קוקאין. נושא מרכזי שטופל בכנס הוא השימוש בסובוטקס/סובקסון בטיפול במכורים לסמים.

ה"בית החם הישראלי"

• הודו

שנת 2007 היתה שנתו הרביעית של פרויקט "הבית החם הישראלי" בהודו. מטרת הבית לתת סיוע ראשוני במקום לנפגעי סמים על מנת להקל על הטיפול בהם בהמשך תוך שמירת הקשרים עם המשפחה והגורמים הרלבנטיים. כמו כן משמש הבית מקור השראה ישראלי לצעירים הפוקדים אותו.

המנדט המרכזי להקמת הבית הוא סיוע לנפגעי סמים אך בראייה מניעתית רחבה הוא מהווה אכסניה לפעילויות חברתיות ותרבותיות, להתכנסות בחגים ובערבי שבת ולסיוע במקרים של אובדנים ומחלות. בפעילות היומיומית נמצאים בו מדי יום עשרות תרמילאים כשהמקום עבורם אכן משמש בית חם ועבור חלקם מהווה קרש הצלה אמיתי בדרך לחילוצם ארצה או להמשך מסעם לאחר רגיעה.

במהלך השנה פעל הבית ב"שלוש עונות" תוך כדי מעבר הלוך ושוב בין המקומות: גואה, מנאלי ושוב גואה בהתאם לעונת התיירות באזור. בעונה הראשונה בגואה הבית הופעל על-ידי המשפחה, בהמשך השנה הוא הופעל על ידי מתנדבים.

בשנה זו חל שינוי במדיניות מתן אשרות שהייתה הניתנות על-ידי ממשלת הודו. כתוצאה מכך נאלצה המשפחה שהפעילה את הבית לחזור ארצה ובמקומם הופעל הבית על-ידי מתנדבים שהתחלפו ביניהם במהלך השנה.

בשנת 2007 ניתן סיוע ראשוני ל 60 נפגעי סמים, סיוע בחילוצם של 22 נפגעים. בנוסף 55 תרמילאים קיבלו סיוע אחר (אובדן דרכונים, תאונות דרכים ועוד). בשנת 2007 פקדו את הבתים במנאלי ובגואה כ 13,000 ישראלים.

במהלך השנה התקיימו מספר שיחות עם שגריר ישראל בהודו ובחודש יולי התקיימה נסיעת עבודה להודו במטרה לבחון את אופן התנהלות הבית החם המופעל על-ידי מתנדבים, ובעיקר כדי לבחון אפשרות להפעלת הבית על ידי עמותה מקומית.

• תאילנד

תאילנד, בהיותה מדינת יעד למספר רב של תרמילאים מישראל נבדקה השנה כמדינת יעד להקמת "בית חם ישראלי" בנוסף לזה שבהודו. הצורך בבחינת פתרונות להקמת בית באזור האיים בדרום תאילנד עלה על בסיס נתוני חילוץ נפגעי סמים שהגיעו ממקורות שונים.

חלק מהמטיללים רואים בתאילנד יעד סופי בטיוולם ורבים רואים בה את אחת התחנות במסגרת "הטיוול הגדול" במזרח, שבמהלכו יטיילו בסגנון "תרמילאי". סגנון הבית חייב להיות שונה במהותו מהבית בהודו. המיקום המומלץ להקמתו – קופנגן – בדרום הודו.

גיוס משאבים

הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול עוסקת בגיוס משאבים ממקורות שונים מאז היווסדה.

• אגודת ידדי הרשות בישראל

האגודה המשיכה לתמוך בבית הטיפולי לנשים בחיפה וכן סייעה בפיתוח ערוצים חדשים להמשך תמיכה ברשות.

• אגודת ידידי הרשות בארה"ב (IADAF)

אגודת ידידי הרשות בארה"ב המשיכה גם השנה לתמוך ברשות ולסייע לה בפתיחת ערוצים נוספים לתמיכה. השנה התבססה פעילותו של מרכז הדרכה ומידע ע"ש קרי לידס שהוקם בשלהי שנת 2006. בחודש ינואר השנה הגיעו התורמים לביקור.

השנה, כבשנים קודמות, תרמה אגודת הידידים את הקרנת הבכורה של הסרט "הארי פוטר ומסדר החול" לטובת הרשות. ההכנסות מהקרנה זו הוקדשו להרחבת מערך ההסברה הנייד לבני נוער.

• ארגון FECS

ארגון FECS שנוסד לפני למעלה מ-60 שנה על-ידי הפדרציה של הפילנתרופים היהודים בניו-יורק נחשב למוביל ביישום פרויקטים בתחומי הבריאות והרווחה בקהילות היהודיות בארה"ב. הארגון מהווה גורם מרכזי בגיוס כספים עבור הפעילויות הללו.

בהמשך למסמך ההבנות שנחתם בשנה הקודמת, התקיימו השנה מספר פגישות עבודה עם ראשי הארגון. בפברואר הוזמן מנכ"ל הרשות על-ידי הארגון לחנוכת המרכז הטיפולי הראשון לבני נוער משתמשים בסמים בברוקלין שבניו יורק.

באפריל הגיעו ראשי הארגון לארץ ונפגשו עם הצוות הבכיר ברשות. בפגישה הוצגו עיקרי הפרויקטים של הרשות תוך שימת דגש על פרויקטים אותם ניתן לפתח במשותף. בין יתר הפרויקטים שהוצגו: "מכורים לחיים"; "כן לספורט – לא לסמים"; הקמת כפר גמילה שישלב בתוכו צעירים מהארץ ומארה"ב.

• המועצה העולמית של שירות קהילתי יהודי (WCJCS)

הרשות הציגה פעילותה בכנס של ה"מועצה העולמית של שירות קהילתי יהודי" שהתקיים בירושלים בהשתתפות כ-500 נציגי קהילות יהודיות מארה"ב, בריטניה, צרפת וחבר המדינות.